

Вълшебният кладенец

ПРИКАЗКИ И БАСНИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

Книга 3
Второ издание

ЧИТАНКА

ПРИКАЗКИ И БАСНИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

Превод: Анатолий Буковски, Лина Бакалова, Надежда Накова

chitanka.info

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН

ГЛУПАВИЯ ХАНС

Далече във вътрешността на страната се намираше стар баронски замък, а в него живееше един стар господар, който имаше двама сина, и тези двама младежи смятаха себе си за много умни. Те възнамеряваха да спечелят ръката на кралската дъщеря, защото въпросната мома беше разгласила публично, че ще избере за съпруг онзи момък, който най-добре умее да реди думите си.

И така, тези два таланта се готвиха цяла седмица за сгледата — това беше най-дългото време, което можеха да им предоставят, — но то бе достатъчно, защото бяха натрупали много предварителни познания, а всекиму е известно колко полезно е това. Единият знаеше целия латински речник наизуст и в добавка всекидневния вестник на градчето за цели три години, и то така добре, че можеше да го повтори целия — отзад напред или отпред назад, както си поиска. Другият беше задълбочено изучил занаятчийските наредби и знаеше наизуст всичко, което трябва да се знае в една занаятчийска задруга, и поради това смяташе, че би могъл да говори по държавни въпроси и да дава съвети за управлението. Той знаеше и още едно нещо: можеше да бродира тиранти с рози и други цветя и с арабески, защото беше човек с вкус и сръчност.

— Аз ще спечеля принцесата! — извикаха и двамата. Ето защо старият им баща даде на всеки от тях по един хубав кон. Момъкът, който знаеше наизуст речника и вестника, се сдоби с черен кон, а този, който знаеше всичко за занаятчийските наредби, получи млечнобял кон. След това те натриха ъглите на устата си с рибено масло, за да станат съвсем гладки и гъвкави. Цялата прислуга стоеше долу в двора и гледаше, докато те възсядаха конете си, и изневиделица отнякъде се появи третият син. Защото всъщност господарят имаше трима сина, въпреки че никой не броеше третия, тъй като той не беше така учен като другите и беше известен с прозвището „Глупавия Ханс“.

— Хей! — рече Глупавия Ханс — Накъде сте се запътили? Брей, облекли сте се като за празник!

— Отиваме в двореца на краля като кандидати за кралската дъщеря. Не си ли чул какво разгласиха из цялата страна? — и те всичко му разказаха.

— Ей Богу! И аз ще участвам! — извика Глупавия Ханс, а двамата му братя прихнаха да се смеят и отпътуваха.

— Скъпи татко — каза Ханс — на мен също ми трябва кон. Страшно ми се иска да се ожения! Ако ме вземе — вземе, но ако не ме иска, аз ще я взема, и пак ще бъде моя!

— Стига си говорил глупости — отвърна старият господин. — От мен ти кон няма да получиш. Ти не знаеш как да приказваш — две свързани думи не можеш да кажеш. Братята ти са съвсем друго нещо.

— Е — продума Глупавия Ханс — като не ми даваш кон, ще взема козела, той си е мой и може да ме носи много добре!

И речено-сторено: той възседна козела, заби пети в хълбоците му и като вихър се понесе надолу по главната улица.

— Хей, хоп! Това се казва езда! Ето ме, идвам! — извика Глупавия Ханс и запя така, че гласът му закънтя надлъж и шир.

А братята му продължаваха да яздят бавно пред него. Те не казваха нито дума, защото си мислеха за изисканите непринудени беседи, които щяха да проведат, и които трябваше в тънкости да се подготвят предварително.

— Хей! — извика Глупавия Ханс. — Ето ме! Вижте какво намерих на главната улица — и им го показа, а то беше една умряла врана.

— Глупчо! — извикаха братята. — Какво смяташ да правиш с това?

— С враната ли? Че как, ще я подаря на принцесата.

— Бива, бива, подари й я — казаха те, изсмяха се и продължиха нататък.

— Хей, ето ме пак! Вижте само какво намерих сега; такова нещо не се намира на главната улица всеки ден!

И братята се обърнаха да видят какво може да е намерил този път.

— Глупчо! — извикаха те. — Та това е само стара дървена обувка, на която й липсва горната част. И нея ли смяташ да подариш на

принцесата?

— Разбира се! — отвърна Глупавия Ханс и братята отново се изсмяха и продължиха нататък, и вече бяха доста далече пред него, когато...

— Хей, хопала! — и ето ти го Глупавия Ханс отново. — Става все по-добре — извика той. — Ура! Страхотно е!

— Защо, какво си намерил този път? — попитаха братята.

— О — каза Глупавия Ханс — трудно ми е да ви обясня. Колко ще се зарадва принцесата!

— Пфу! — казаха братята, — та това е само глина от крайпътния ров.

— Точно така — отвърна Глупавия Ханс, — но глина от най-добро качество. Вижте колко е влажна, хлъзга се през пръстите. — И той напълни джоба си с глина.

Но братята му препуснаха напред, тъй че от копитата захвърчаха искри, и поради това пристигнаха при градската порта цял час преди Ханс. А при портата всеки кандидат получаваше номер и веднага щом пристигнеха, всички биваха подреджани в редици по шестима и то така наблъскани един до друг, че не можеха да помръднат с ръка. Това беше благоразумна мярка, защото те сигурно щяха да се сбият, ако можеха, само защото някой от тях стои пред другия.

Всички жители на околността се тълпяха на големи групи около замъка, почти под самите прозорци, за да видят как принцесата приема кандидатите, ала щом някой влезеше в залата, красноречието му угасваше като пламъка на духната свещ. Тогава принцесата казваше:

— Не струва! Изведете го от залата!

Най-после дойде ред на този от братята, който знаеше речника наизуст, но той не го знаеше сега, беше го забравил напълно. Дъските по пода сякаш отекваха под стъпките му, а таванът на залата бе направен от огледало, така че той се видя да стои с главата надолу. До прозореца пък стояха трима писари и един главен писар и всеки от тях записваше всяка изречена дума, за да може да се отпечати във вестниците и да се продава за по една пара по кръстовищата. Беше ужасно преживяване и отгоре на всичко бяха така силно напалили печката, че залата сякаш беше нагорещена до червено.

— Тук е ужасно горещо — забеляза първият брат.

— Да — отвърна принцесата, — баща ми ще пече днес млади ярки.

— Бее! — той стоеше там като овца. За такъв вид разговори не беше подготвен и нищо не му идваше наум, колкото и да се мъчеше да каже нещо остроумно. — Бее!

— Не струва! — каза принцесата. — Махнете го!

И той беше принуден да си върви на свой ред. Ето че влезе и вторият брат.

— Тук е ужасно топло! — забеляза той.

— Да, днес печем ярки — отвърна принцесата.

— Какво... какво имахте честта да заб... заб... — заекна той и всички писари записаха „имахте честта да заб...“

— Не струва! — каза принцесата. — Изведете го!

Дойде редът и на Глупавия Ханс. Той влезе в залата, яхнал козела си.

— Ей, тук е отвратително горещо.

— Да, защото пека млади ярки — отвърна принцесата.

— А, какъв късмет! — възкликна Глупавия Ханс. — Предполагам, ще ми позволите да си изпека през това време и моята врана?

— С най-голямо удоволствие — каза принцесата. — Но имате ли в какво да я изпечете, защото аз нямам нито гърне, нито тава?

— Разбира се, че имам! — каза Ханс. — Ето един готварски прибор с тенекиена дръжка. — И той извади старата дървена обувка и сложи враната в нея.

— Е, това е чудесно ястие! — каза принцесата. — Но какво ще използваме за сос?

— О, аз имам в джоба си — каза Ханс. — Имам толкова много, че мога да си позволя да изхабя малко от него. — И той изсипа от джоба си малко глина.

— Това ми харесва! — каза принцесата. — Ти можеш да отговаряш, имаш какво да кажеш от себе си и затова ще бъдеш мой съпруг. Но знаеш ли, че всяка дума, която казваме, се записва и ще бъде публикувана утре във вестника? Погледни там и ще видиш при всеки прозорец по трима писари и един главен писар и старият главен писар е най-лошият от всички, защото нищо не разбира.

Но тя каза това само за да изплаши Глупавия Ханс, а писарите изграчиха от удоволствие и всеки от тях капна по една капка от писалката си на пода.

— О, онези господа ли? — каза Глупавия Ханс — Тогава аз ще дам най-хубавото, което остана, на главния писар. И той обърна джобовете си и хвърли мократа глина право в лицето на главния писар.

— Това беше много ловко — забеляза принцесата. — Аз не бих могла да го направя, но с времето ще се науча.

И така, Глупавия Ханс стана крал, получи жена и корона и седна на трона. А ние взехме това сведение още неизсъхнало от вестниците на главния писар и корпорацията на печатарите, но на тях ни най-малко не може да се вярва!

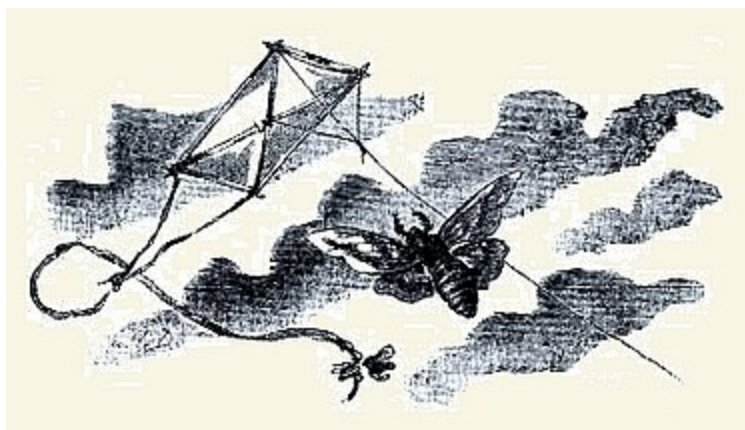

Илюстрация: Алфред Уолтър Бейс

ИВАН КРИЛОВ

ХВЪРЧИЛОТО

*Издигнало се чак до небесата,
Хвърчилото съзряло отвисоко
там нейде переруда в долината.
— Ще ми повярваш ли — едва те виждам.
Признай си, че завиждаш
да гледаш полета ми тъй висок!
— Да ти завиждам ли? Грешии!
Ти себе си премного величаеш!
Макар високо, но на връв завързан ти летиш.
Такъв живот, приятелю,
съвсем не е щастлив.
А аз, наистина, макар и не високо,
но затова пък мога да летя
където пожелаю.
Не като тебе — цял живот
за нечие празно забавление
напред-назад да се мотая.*

Илюстрация: Н. В. Денисов, 1898

СЕЛЯНИНЪТ, ЖЕНА МУ И ВРАТАТА ИНДИЙСКА ПРИКАЗКА

Веднъж един беден селянин и жена му, след като били свършили работата си за деня и изяли скромната си вечеря, седели край огъня и между тях избухнал спор кой да затвори вратата, която се била отворила от един порив на вятъра.

— Жено, затвори вратата! — казал мъжът.

— Мъжо, ти я затвори! — казала жената.

— Аз не искам да я затворя и ти не искаш да я затвориш — казал мъжът, — тогава нека този, който пръв проговори, да я затвори.

Това предложение се харесало много на жената и двамата съпрузи, доволни, мълчаливо си легнали да спят.

Посред нощ чули шум и като се вгледали, забелязали, че диво куче било влязло в стаята и поглъщало скромния им запас от храна. Нито един от тези глупави хора обаче не произнесъл нито дума, а кучето, след като подушило навсякъде и яло до насита, излязло от къщата.

На следващата сутрин жената занесла малко зърно до къщата на един съсед, за да ѝ го смелят на брашно.

В нейно отсъствие влязъл бръснарят и рекъл на мъжа:

— Какво има, че седиш тук съвсем сам?

Селянинът не отвърнал нито дума. Тогава бръснарят обръснал главата му, но той пак не проговорил, после обръснал половината му брада и половината от мустаците му, но дори и тогава мъжът се стърпял и не казал нито дума. Тогава бръснарят го покрил целия с дебел слой сажди, но упоритият селянин останал безмълвен като ням.

— Човекът е омагьосан! — извикал бръснарят и бързо напуснал къщата.

Той едва си бил заминал, когато жената се върнала от мелницата. Като видяла мъжа си в такъв ужасен вид, тя се разтреперила и извикала:

— Ах, мизернико, какви си ги вършил?

— Ти изрече първата дума — казал селянинът, — тъй че иди, жено, и затвори вратата.

Илюстрация: Индийски художник

„КОТКАТА“ ОТ НОРХУЛТ ШВЕДСКА ПРИКАЗКА

В имението Норхулт в енорията Румскула хората в стари времена имали големи неприятности с тролове и призраци. Тормозът накрая станал толкова непоносим, че те били принудени да изоставят къща и дом и да потърсят убежище при своите съседи. Останал един старец, защото бил толкова немощен, че не можел да се движи с останалите.

Минало известно време и една вечер дошъл един човек, който водел със себе си мечка, и помолил за разрешение той и спътницата му да пренощуват. Старецът се съгласил, но изразил съмнение дали гостът му ще може да изтърпи гюрултията, която сигурно ще настане през нощта.

Непознатият отговорил, че шумът не му пречи, и си легнал с мечката близо до леглото на стареца.

Били изминали само няколко часа, когато в колибата нахлули много тролове и започнали обичайната си тупурдия. Някои от тях наклали огъня в огнището, други поставили котлето на огъня, а трети сложили да се вари гозба от гущери, жаби, червеи и други гадини. Когато яденето се сварило, сложили масата и троловете насядали около трапезата. Един от тях хвърлил на мечката един червей и казал:

— Искаш ли риба, коте?

Друг отишъл при мечкаря и го попитал не иска ли да опита от тяхната храна. В отговор на това мечкарят пуснал мечката, която така енергично заудряла около себе си, че скоро цялата стган изхвърчала през вратата.

След известно време вратата отново се отворила и един трол, с уста толкова голяма, че изпълвала целия вход, надникнал вътре.

— Дръж го! — казал мечкарят и мечката скоро прогонила и него.

На сутринта непознатият събрал около себе си всички от селото и им наредил да издигнат един кръст върху имението и да издълбаят една молитва на Кръстова планина, където троловете живеели. Така хората щели бъдат освободени от неприятните посетители.

Седем години по-късно един селянин от Норхулт ходил до Норкьопинг. На път за дома си той срещнал един човек, който го попитал откъде е, и като научил, казал, че е съсед, и поканил селянина да пътува с него на черния му кон. Те се понесли в тръс бързо по пътя, както си мислел селянинът, а всъщност високо във въздуха. Когато станало съвсем тъмно, конят се препънал и селянинът без малко щял да падне.

— Добре че успя да се задържиш — казал конникът. — Това беше върхът на камбанарията на Линкьопингската катедрала, в която конят се препъна. — Слушай! — продължил той. — Преди седем години посетих Норхулт. Тогава имахте там една свирепа котка. Жива ли е още?

— О, да, и има още много като нея — казал селянинът.

След известно време ездачът спрял коня си и казал на селянина да слезе. Когато последният се озърнал, видял, че се намира в Кръстова планина, близо до дома си.

Минало още време и друг трол дошъл в къщата на селянина и попитал дали онази голяма свирепа котка е още жива.

— Внимавай! — казал селянинът. — Тя лежи там до фурната и има седем малки, всичките по-лоши от нея.

— Ох! — извикал тролът и се втурнал към вратата.

Оттогава никакви тролове не навестили повече Норхулт.

Илюстрация: Джон Бауър (John Bauer, 1915)

ЖЕНАТА ОТ ЩРАУСОВО ЯЙЦЕ ЮЖНОАФРИКАНСКА ПРИКАЗКА

Сетелане бил много беден човек. Той прекарал целия си живот в лов на мишки. Не бил ял нищо друго, освен месо от мишки. И дрехите му били направени от миши кожи.

Един ден, както обикалял в търсене на мишки с поглед вперен в земята, той намерил едно доста голямо щраусово яйце. Взел го и го занесъл в колибата си, където го скрил на сигурно място. После излязъл отново, а когато се върнал, намерил един самун хляб, още топъл. Отхапал една хапка — бил много вкусен! Той го изял целия и отишъл да си легне, за първи път, откакто се помнел, с пълен стомах. Хлябът бил много по-хубава храна от мишето месо.

На следващата сутрин Сетелане отново излязъл и когато се прибрал привечер, вкъщи го очаквал нов самун хляб, че даже и канче прясна бира. Той я изпил с наслада, след като се нахранил с топлия хляб.

На по-следващата вечер отново го очаквали канче бира и самун хляб. Той започнал да се чуди:

— Това е, като да съм женен, а аз никога не съм имал жена.

В този момент щраусовото яйце се счупило с трясък и оттам излязла една млада жена, която била много хубава. Тя му казала:

— Сетелане, аз ще бъда твоя жена и ще ти приготвям хляб и канче бира всеки ден, но ти никога не трябва да ме наричаш дъщеря на щраусово яйце, дори и ако си пиан, защото тогава всичко ще бъде свършено.

Сетелане я уверил, че той никога не би казал такова отвратително нещо и оттогава за него започнал един много щастлив живот.

Един ден тя го попитала иска ли да бъде вожд и да има народ. Той казал „Да“. Тогава жена му излязла, взела една пръчка, отишла там, където изхвърляли пепелта от огнището и ударила няколко пъти по купчината пепел с пръчката.

На следващата сутрин, когато Сетелане се събудил, чул говор от много гласове, викове и смях. Намерил се заобиколен от много хора, които си правели колиби, за да живеят в тях. Дочул също мучене и блеене: неговите хора отглеждали добитък, кози и овце. Като го видели, те веднага му заговорили със страхопочитание:

— Добро утро, вожде!

Оттогава Сетелане заживял като цар, заобиколен от слуги. Той изхвърлил дрехите си от миша кожа и му дали облекло като за вожд, направено от чакалски кожи, както и меко легло за спане. Уви! Хубавите неща свършват бързо и, което е най-лошото, ние сами ги разваляме със собствената си глупост.

Дошъл денят, в който Сетелане бил толкова пиян, че не знаел какво говори, когато казал на жена си:

— Какво си мислиш, ти си само дъщерята на едно щраусово яйце!

После паднал безпаметен на леглото, от толкова изпита бира.

Когато най-после се събудил, още не се било съмнало. Сторило му се, че леглото му е твърдо и студено. Той опипал наоколо, но ръцете му не докосвали нищо друго, освен гола земя, и разбрал, че бил облечен със старите си дрехи от миша кожа. Отново се намирал в старата си колиба в пустошта. Бил сам: ни жена, ни хора, ни добитък, ни кози, нито звук, нито канче бира, само изпочупени стари отломки. Нямало хляб, имало само няколко трохи, нагризани от мишки. Като огладнял, трябвало да стане и да отиде да лови отново мишки.

До края на живота си, изпосталял и мръсен, Сетелане се занимавал само с това.

Иллюстрация: С. Малер (Syrgischer Maler, 1335)

ТРИМАТА СЪНУВАЩИ ИСПАНСКА ПРИКАЗКА

Трима спътници, двама от които били търговци и градски жители, а третият селянин, тръгнали на поклонение в прочут храм. Като вървели по пътя си, провизиите им взели да се свършват, тъй че нямали нищо друго за ядене, освен малко брашно, което едва стигало да се направи съвсем малко хлебче. Като видели това, хитрите граждани си казали един на друг:

— Имаме съвсем малко хляб, а нашият спътник е много ящен, затова трябва да помислим как да изядем това малко хлебче без него.

Когато го омесили и го сложили да се пече, търговците измислили по какъв начин да измамят селянина и казали:

— Хайде всички да поспим и който измежду трима ни сънува най-необикновения сън, нека той да изяде хляба.

Като се разбрали така, те легнали да спят. Селянинът отгатнал хитрината на спътниците си, извадил хляба полуизпечен, изял го сам и пак си легнал да спи. След известно време един от търговците, сякаш стреснат от страшен сън, започнал да се надига, и спътникът му го попитал защо е толкова уплашен. Той отговорил:

— Аз съм уплашен и стреснат от ужасен сън: стори ми се, че два ангела отвориха вратите на рая и ме отнесоха пред престола на Бога с голяма радост.

Спътникът му казал:

— Това е необикновен сън, но аз сънувах друг, много по-необикновен, защото видях два ангела, които ме отнесоха под земята в ада.

Селянинът, като чул това, се престорил на заспал, но гражданите, в желанието си да завършат своята измама, го събудили и селянинът умело се направил на изненадан и отговорил:

— Кои сте вие, дете ме викате?

Те му казали:

— Ние сме твоите спътници.

Той ги попитал:

— Как се върнахте?

Те отвърнали:

— Ние никъде не сме ходили. Защо говориш за нашето завръщане?

Селянинът отговорил:

— Стори ми се, че два ангела отвориха вратите на рая, и отнесоха единия от вас пред нашия Господ Бог, и повлякоха другия под земята в ада. Помислих, че повече няма да се върнете тук, тъй като никога не съм чувал някой да се е върнал от рая или от ада, и затова станах и изядох сам хляба.

Илюстрация: Уолтър Крейн (Walter Crane, 1882)

ЕЗОП

ЛЪЖЛИВОТО ОВЧАРЧЕ

Едно овчарче пасяло стадото на господаря си близо до тъмна гора, недалеч от селото. Скоро пастирският живот започнал да му се струва много скучен. Единственото, с което можело да се развлича, било да разговаря с кучето си или да свири на овчарския си кавал.

Един ден, докато седяло и наблюдавало овцете и тихата гора, и си мислело какво ще направи, ако види вълк, му хрумнал начин как да се забавлява.

Неговият господар му бил казал — ако някой вълк нападне стадото, да извика за помощ и селяните ще го прогонят. И така, макар че не било видяло нищо, което дори прилича на вълк, то се затичало към селото и закрещяло с пълен глас: „Вълк! Вълк!“

Както очаквало, селяните, които чули виковете, оставили работата си и се завтекли силно развълнувани към пасището. Но когато стигнали там, те намерили момчето превито от смях, заради шегата, която им изиграло.

Няколко дни по-късно овчарчето пак извикало: „Вълк! Вълк!“ И този път селяните се затичали да му помогнат, само за да им се присмее отново.

Ала една вечер, когато слънцето залязвало зад гората и сенките се промъквали над пасището, един вълк наистина изскочил от шубрака и се нахвърлил върху овцете.

Момчето ужасено се втурнало към селото и завикало: „Вълк! Вълк!“ Но въпреки че селяните чули вика, те не изтичали да му помогнат както преди.

— Този път няма да ни измами — казали те.

Вълкът издавил много от овцете на момчето и след това се измъкнал в гората.

Никой не вярва на лъжците, дори когато говорят истината.

Илюстрация: Майло Уинтър

ЗНАМ КАКВО НАУЧИХ ДАТСКА ПРИКАЗКА

Имало някога един човек с три дъщери и те всичките били омъжени за тролове, които живеели под земята. Един ден човекът намислил да ги посети и жена му му дала малко сух хляб да яде по пътя. След като повървял известно време, той се уморил и огладнял, седнал на източния склон на една могила и започнал да яде сухия си хляб. Тогава могилата се отворила и от нея излязла най-малката му дъщеря и казала:

— Ах, татко! Защо не влезеш да се видим?

— О — казал той, — ако знаех, че живееш тук и бях видял някакъв вход, щях да вляза.

После влязъл в могилата заедно с нея.

Скоро след това тролът се прибрал у дома. Жена му му казала, че е дошъл баща ѝ и го помолила да отиде да купи малко говеждо, за да направи супа.

— Можем да го получим по по-лесен начин! — казал тролът.

Той забил един железен шип в една от гредите на покрива и заблъскал главата си в него, докато не паднали няколко големи парчета от главата му. След като направил това, на него нищо му нямало и те приготвили супата си без повече грижи.

После тролът дал на стария човек един чувал с пари и така натоварен той се отправил към къщи. Когато наближил дома си, той си спомнил, че има крава, която всеки момент ще се отели, оставил парите на земята и с всички сили се завтекъл към къщи да пита жена си дали кравата вече се е отелила.

— Какво те е прихванало, та се втурваш така? — казала тя. — Не, кравата още не се е отелила.

— Тогава трябва да излезеш и да ми помогнеш да внесем един чувал с пари, — казал мъжът.

— Чувал с пари? — извикала жена му.

— Да, чувал с пари — казал той. — Какво толкова чудно има в това?

Жена му не повярвала много на това, което ѝ казал, но за да му угоди, излязла с него. Когато стигнали до мястото, където ги бил оставил, там нямало никакви пари — един крадец минал и ги задигнал. Тогава жена му се разсърдила и здравата го нахокала.

— Както и да е! — казал той. — По дяволите парите! Научих, каквото научих.

— Какво си научил? — попитала тя.

— Ах! Аз си знам какво — казал мъжът.

След известно време човекът си наумил да посети средната си дъщеря. Жена му отново му дала малко сух хляб за обяд и когато се уморил и огладнял, той седнал на източния склон на една могила и започнал да го яде. Както седял там, дъщеря му излязла от могилата и го поканила да влезе вътре, което той сторил с готовност.

Скоро след това тролът се прибрал вкъщи. Дотогава вече се било стъмнило и жена му го накарала да отиде да купи свещи.

— О, ей сега ще получим светлина — рекъл тролът. Като казал това, той пъхнал пръстите си в огъня и след това те изпусkali светлина, без ни най-малко да са обгорели.

Този път старецът получил два чувала с пари и се затърлил с тях към къщи. Когато бил съвсем близо до дома си, отново се сетил за кравата, която щяла да се отелва, оставил парите, изтичал вкъщи и попитал жена си дали кравата вече се е отелила.

— Какво става с теб? — казала тя — Бързаш, сякаш къщата всеки миг ще се събори. Можеш да се успокоиш: кравата още не се е отелила.

Мъжът я помолил да дойде и да му помогне да донесе вкъщи двата чувала с пари. Тя не му повярвала много, но той продължавал да я убеждава, че това е самата истина, докато най-накрая тя се предала и отишла с него. Когато дошли на мястото, там пак бил минал крадец и взел парите. Нищо чудно, че жената се ядосала заради това, но мъжът само казал:

— Ах, да знаеш само какво научих.

Трети път мъжът тръгнал — да посети най-голямата си дъщеря. Когато стигнал до една могила, седнал на източния ѝ склон и изял

сухия хляб, който жена му му дала да си носи. Дъщерята излязла от могилата и поканила баща си да влезе вътре.

След малко тролът се прибрал у дома и жена му го помолила да отиде да купи риба.

— Можем да си наловим по много по-лесен начин — казал тролът. — Дай ми коритото си за тесто и черпака.

Те седнали в коритото и загребали по езерото, което било до могилата. След като навлезли малко навътре, тролът попитал жена си:

— Зелени ли са ми очите?

— Не, още не — казала тя.

Той продължил да гребе още малко и отново попитал:

— Не са ли вече зелени очите ми?

— Да — казала жена му, — сега са зелени.

Тогава тролът скочил във водата и нагребал с черпака толкова много риба, че след малко коритото не можело да побере повече. После те загребали назад към къщи и се нагостили хубаво с рибата.

Старецът получил сега три чувала, пълни с пари, и си тръгнал с тях към къщи. Когато почти си бил у дома, отново се сетил за кравата и оставил парите на земята. Този път обаче свалил дървените си обувки и ги поставил върху парите, мислейки, че така никой няма да ги вземе. После изтичал вкъщи и попитал жена си дали кравата се е отелила. Тя не се била отелила и жена му отново го смъмрила, че се държи по такъв начин, но накрая той я убедил да отиде с него да му помогне за трите чувала с пари.

Когато стигнали до мястото, намерили само дървените обувки, защото междувременно дошъл крадец и взел всичките пари. Жената много се ядосала и избухнала срещу мъжа си, но той посрещнал всичко много спокойно и само казал:

— Остави парите! Знаем какво научих.

— Какво си научил, бих искала да знам? — казала жена му.

— Някой ден ще видиш — казал мъжът.

Един ден на жена му ѝ се прияло супа и му рекла:

— О, отиди в селото и купи парче говеждо, за да направя супа.

— Няма нужда — казал той. — Можем да го получим по по-лесен начин.

Като казал това, той забил един шип в една греда и фраснал главата си в него и в резултат после трябвало да прекара дълго време

на легло.

След като се възстановил от това, жена му го помолила един ден да отиде да купи свещи, тъй като се били свършили.

— Не — казал той, — няма нужда — и пъхнал ръката си в огъня. Това също станало причина да прекара доста време на легло.

Когато отново се пооправил, жена му един ден поискала риба и го помолила да отиде да купи малко. Мъжът обаче отново пожелал да покаже какво бил научил и я поканил да дойде с него и да донесе коритото си за месене на хляб и един черпак. Двамата седнали в него и загревали по езерото. След като се отдалечили малко от брега, мъжът казал:

— Зелени ли са ми очите?

— Не — казала жена му. — Защо би трябвало да са зелени?

Те загревали още по-навътре и той попитал отново:

— Не са ли вече зелени очите ми?

— Що за глупост е това? — попитала тя — Защо би трябвало да са зелени?

— О, скъпа — казал той, — не можеш ли просто да кажеш, че са зелени?

— Добре де — казала тя, — зелени са.

Веднага щом чул това, той скочил във водата с черпака за рибите, но там си и останал при тях!

Илюстрация: Х. Дж. Форд

ЗАЩО МОРЕТО Е СОЛЕНО КОРЕЙСКА ПРИКАЗКА

Преди много години живял един цар, който наследил от баща си ръчна каменна мелничка и тя била за него по-ценна от всичко друго на света. Тази мелничка притежавала едно чудно свойство — когато сложат в нея дори и съвсем малко ориз или други зърна и ѝ кажат: „Мелничке, мели!“, тя сама започвала да мели и не преставала да изсипва потоци от смляно брашно, докато не ѝ наредят да спре. Затова винаги складовете били препълнени с оризово брашно и от незапомнени времена в това царство никой не гладувал.

Научил за необикновената мелничка един крадец от съседното царство и решил да я открадне. Той се преоблякъл като учен философ и успял да проникне в дома на един от царските министри. Там повел дълбокомислен разговор по най-различни въпроси и накрая казал:

— Чух, че царят е скрил своята чудотворна мелничка на тайно място, защото няма доверие на министрите си.

— Какви са тези приказки — подскочил като ужилен министърът. — Кой се осмелява да разпространява такива лъжи?

— Нима не знаете? — казал невинно крадецът — в цялото царство се говори как царят се страхува, че министрите ще му откраднат мелничката, и я е закопал някъде в градината си, но никой, освен него, не знае къде.

— Това са долни клевети! — извикал възмутено министърът. — Царят има пълно доверие на своите министри. Всички знаем, че мелничката се намира в беседката до каменния басейн с формата на лотосов цвят. Това е най-безопасното място, защото през деня там винаги е пълно с хора и никой не би посмял да я вземе пред очите на всички, а вечер вратите на двореца се заключват и стражата пази градината.

Като научил каквото му трябвало, крадецът се сбогувал с царския министър и си отишъл, за да обмисли как да действа по-нататък. На другия ден той се облякъл като будистки монах и влязъл

заедно с другите посетители в двореца. Там се престорил на много замислен и бавно обиколил красиво поддържаните алеи, видял езерото с форма на лотос и беседката, в която била каменната мелничка. Когато се смрачило, той се притаил в един тунел под гъсти жасминови храсти близо до беседката и зачакал да си отидат всички. После се промъкнал в тъмното до беседката, взел опипом мелничката, мушна я в расото и се върнал бързо в скривалището си. Цялата нощ не посмял да мръдне, за да не го усети стражата, а на сутринта, когато портите на двореца били отворени отново, той, целият треперещ от студ и влага, се смесил с първите посетители и се измъкнал благополучно навън.

Сега най-важното било да напусне колкото се може по-бързо града, защото всеки момент можели да забележат липсата на мелничката и да завардят всички улици. Най-добрият начин за бягство бил по вода и той забързал към крайбрежната улица, където се надявал да открадне някоя лодка и да отплава на юг, към своята страна. Ала в утринния здрач не забелязал, че лодката, която взел, е с пробито дъно. Бързо я избутал до водата, скочил в нея и се отправил навътре в открито море, където нямало да го видят от брега. Морето било тихо и скоро се отдалечил от сушата. Когато се почувствал в безопасност, поискало му се да опита мелничката, но нямал никакво зърно. В торбата си имал само малко сол, завързана на възел в кърпата му. Той сипал солта в мелничката и казал:

— Мелничке, мели!

Мигом от мелничката се посипала обилно сол и покрила дъното на лодката. Крадецът бил извън себе си от радост — мелничката можела да добива и сол! А в онези времена добиването на така необходимата за всички сол било трудно и солта била по-скъпа и от златото.

— Ще бъда по-богат и от царя! — помислил си ликуващо той. После се отпуснал назад в лодката и се размечтал как ще живее, когато стане богат.

През това време мелничката продължавала да произвежда сол. Чак след известно време крадецът забелязал, че солта се е намокрила. Тогава разбрал, че лодката пропуска, изплашил се за живота си, обърнал към брега и загребал отчаяно с веслата. Ала било вече късно — лодката натежала от солта и скоро потънала, като отнесла със себе си и крадеца, и мелничката. И тъй като нямало кой да каже на

мелничката да спре, тя продължавала да бълва сол на дъното на морето и продължава и до днес. Затова морето е така солено.

Илюстрация: Иван Билибин, 1905

МАСОЙ И МАЙМУНАТА

ВИСАЙСКА (ФИЛИПИНСКА) ПРИКАЗКА^[1]

Масой бил беден човек, който живеел в една ферма на няколко километра от града. Дрехите му били сиромашки, а това, което изкарвал от малката си градина, едва му стигало да преживява. Всеки делничен ден той отивал в града да продава плодовете и зеленчуците си и да си купи ориз. И всеки път при завръщането си забелязвал, че някой е влизал в градината през отсъствието му и е крал плодове. Опитал се да опази градината като направил оградата много здрава и заключвал портата, но каквото и да правел, плодовете продължавали да изчезват.

Накрая на Масой му хрумнала сполучливата идея да вземе малко смола и да я оформи като човек. Сложил му бамбукова шапка и го изправил в един ъгъл на градината. След това заминал.

Веднага щом той си тръгнал, крадецът, който бил не друг, а една огромна маймуна, се покатерил по оградата и влязъл вътре.

— О — казала си тя, — аз съм се заблудила! Ето го там Масой, наблюдава. Той не е заминал, както си мислех. Стои тук с голяма бамбукова шапка, но не ще може да ме хване, ако се опита. Ще го поздравя, защото се боя да не ме помисли за невъзпитана.

— Добро утро, Масой, — казала тя. — Защо не ми отговаряш? Какво става с теб? О, ти се шегуващ, като мълчиш така, нали? Но сега ще проговориш.

И като казала това, майmunата цапардосала насмоленото плашило с дясната си ръка и естествено ръката ѝ залепнала и тя не могла да я освободи.

— За Бога — извикала майmunата, — пусни ме. Ако не ме пуснеш, ще те зашлевя и с другата ръка.

И тя го ударила с другата си ръка, която, разбира се, също здраво залепнала.

— Е, Масой — извикала маймуната, — ти напълно изчерпа търпението ми! Ако не ме пуснеш веднага, ще те изритам.

И незабавно придружила думите си с дела, а резултата лесно можем да си представим.

— Масой — изкрецяла вече ядосана маймуната, — ако ти е мил животът, пусни ме, защото, ако не го направиш, все още ми е останал един крак, за да те убия с него.

И като казала това, тя го ритнала с останалия си свободен крак, при което така залепнала, че паднала на земята заедно с насмоления човек и двамата се претърколили няколко пъти.

Тогава Масой си дошъл и като видял маймуната, казал:

— Значи, ти си разбойникът, който краде моите плодове! Сега ще платиш за това с живота си.

Но маймуната извикала:

— О, пощади ме и вечно ще ти служа!

— Обещаваш ли да не ми крадеш повече от плодовете?

— Обещавам и ще ти служа вярно през целия си живот.

Масой склонил да я пощади.

Оттогава маймуната заработила много усърдно за своя господар. Тя продавала плодовете и купувала ориза и била честна и трудолюбива.

Един ден, на път за пазара, тя случайно намерила малка златна монета и още една сребърна монета. По онова време тази страна не била под ничия чужда власт, а всяко племе се управлявало от свой собствен дату или вожд. Вождът, естествено, бил най-храбрият и най-богатият от племето.

Вождът на племето, от което бил Масой, имал много красива дъщеря. Маймуната планирала да я ожени за господаря си. Сега вече й хрумнало как да постъпи. Тя отишла до къщата на вождата и поискала една ганта^[2], която се използва за мерене на ориз.

— Моят господар — казала тя, — те моли да му дадеш на заем една ганта да си премери златото с нея.

Вождът бил изумен от това необикновено искане и попитал:

— Кой е твоят господар?

— Масой, който притежава много ганти злато и сребро, много акри земя и неизброими стада добитък — бил отговорът.

Маймуната занесла гантата вкъщи, залепила намерената златна монета на дъното отвътре и после я върнала на вожда.

— О, маймуно! — казал дату, — твоят господар си е забравил една златна монета. Вземи я и му я върни.

— Няма значение, господине — отвърнала маймуната, — той има толкова много злато, че тази малка монета не е нищо за него. Можете да я задържите.

Няколко седмици след това маймуната отишла отново да заеме гантата на вожда.

— За какво ти трябва сега? — попитал вождът.

— Да премерим среброто на моя господар с нея — бил отговорът. Тя занесла гантата вкъщи, залепила вътре сребърната монета, която била намерила, и я върнала обратно. Вождът видял сребърната монета и предложил да я върне, но получил същия отговор, както преди, че това е дреболия.

Вождът повярвал на всичко, което маймуната казала, но бил озадачен как такъв богат човек би могъл да живее в неговите владения, без той да е чувал за него.

След няколко дни маймуната решила, че почвата за плановете ѝ е вече подготвена, отишла при дату и казала:

— Моят господар иска да му дадеш дъщеря си за жена. Той ми възложи да уговоря с тебе всичко относно женитбата, ако си съгласен.

— Съгласен съм — отговорил вождът, — но преди да уредим въпроса, искам да видя бъдещия си зет. Кажу ми да дойде да ме посети, а аз ще го посрещна както подобава на ранга му.

Маймуната се върнала у дома и казала на Масой, който си нямал и представа за всички тези споразумения с вожда:

— Имам добра новина за теб. Вождът иска да те види, защото възнамерява да ти даде дъщеря си за жена.

— Какви ги дрънкаш — казал Масой. — Да не си си изгубила ума? Не ти ли е ясно, че аз съм твърде беден, за да се женя за дъщерята на вожда? Аз нямам дори свестни дрехи да облека и нямам с какво да ги купя.

— Не бери грижа за дрехите. Аз ще ти намеря отнякъде — отвърнала маймуната.

— И как ще разговарям? Ти знаеш, че нямам градски маниери.

— Ох, Масой, не се притеснявай за това! Просто отговаряй с „Да“ на въпросите, които ти задават, и всичко ще бъде наред.

Накрая Масой се съгласил да отиде и слязъл до реката да си отмие калта и мръсотията. Един богат търговец се къпел не много далече нагоре по реката и маймуната се промъкнала по брега, откраднала дрехите, шапката и обувките на търговеца, изтичала обратно при своя господар и му казала да ги облече. Масой ги облякъл и се видял за първи път в живота си така добре облечен, че повече не се противил да отиде до къщата на вожд. Когато пристигнали там, разбрали, че вождът ги очаква и е приготвил голямо угощение и прием в чест на бъдещия си зет. Вождът заговорил за сватбата и попитал:

— В твоя дворец ли да направим сватбата, Масой?

— Да — отвърнал Масой.

— Имаш голям дворец, предполагам, нали, господине?

— Да — бил отговорът.

— Не смяташ ли, че би било добре да отидем там днес следобед?

— Да — бил отново отговорът.

През това време маймуната била изчезнала. Тя тръгнала по пътя за къщи и казвала на всички хора, които срещала:

— Дату ще мине по този път съвсем скоро и когато ви пита на кого принадлежат всички тези ферми и добитък, трябва да кажете, че са на Масой, иначе той ще ви убие.

Маймуната знаела, че на едно място се намира омагьосан дворец, невидим за хората. Тя отишла на това място и започнала да копае яма точно там, където била предната част на жилището, когато то било видимо. Вещицата, която живеела в сградата, се появила и запитала:

— Какво копаеш там, уважаема маймуно?

— О, мадам — бил отговорът, — не си ли чула новината? Вождът скоро ще мине оттук и е заповядал всички вещици и низшите животни като мен да бъдат избити. Затова си копая яма, да се скрия в нея.

— О, уважаема маймуно — казала вещицата, — нека първо аз да се скрия, защото не мога да изкопая за себе си, а ти можеш. Направи ми тази услуга, моля те.

— Бих била много неучтива, ако откажа да услужа на една дама — казала маймуната. — Слез долу, но побързай, защото иначе ще

закъснееш.

Вещицата побързала веднага да се скрие в ямата. Тогава маймуната нахвърляла камъни върху нея и я погубила. В този момент домът се освободил от магията и останал завинаги видим.

След това маймуната се върнала в дома на вождъ и съобщила, че всичко е готово за сватбата. Тогава вождът, Масой и булката, придружени от множество хора, се отправили към двореца на Масой. По пътя те видели много плодородни ниви и огромни стада добитък. Вождът питал хората кой е собственикът на тези ниви и стада. Отговорът винаги бил, че те принадлежат на Масой. След всичко това вождът бил много впечатлен от голямото богатство на Масой.

Вождът много се възхитил на двореца и се смятал за щастлив, че има такъв зет. Същата вечер се състояла сватбата и Масой живял много години в двореца заедно със съпругата си, а маймуната и многобройни слуги му прислужвали.

*Илюстрация Philippine folklore stories. John Maurice Miller, editor.
Boston: Ginn & Co., 1904.*

[1] Висайските или бисайските езици са подгрупа на австронезийските езици, на които се говори във Филипините. ↑

[2] Ганта — съд за мярка на филипинските острови, съдържащ около три кварта (2,85 л във Великобритания; 3,42 л в САЩ). — Б.пр.

↑

КАК ПОТТАЛА СЕ РАЗПЛАТИЛ ТОРАДЖСКА (ИНДОНЕЗИЙСКА) ПРИКАЗКА^[1]

В едно село живеел бедняк на име Поттала. Веднъж той се примилил на местния дату^[2] да му заеме пари. Дату му дал заема, но го предупредил, че ще настоява за връщане на дълга в срок. Поттала му обещал, но минало време и станало ясно, че не може да се заплати. Накрая на дату му омръзнало да чака и пратил да известят на Поттала, че на другия ден ще дойде да си прибере парите. Но селянинът нямал пари и нямало откъде да намери, за да се издължи. И тогава той решил да си послужи с хитрост.

В уречения ден отишъл рано на реката и хванал една тлъста риба. Само с един поглед разбрал, че от нея ще стане чудесна рибена чорба. Прибрал се къщи и сварил рибата с нужните подправки, а когато чорбата била съвсем готова, Поттала извадил рибата от гърнето и пъхнал там брадвата, с която сечал дърва по двора. В този миг пристигнал дату.

— Хайде, Поттала, давай ми парите!

— Господарю, може ли по-напред да ви предложа от рибената чорба, която къкри на огнището, а после да говорим за парите?

Дату не могъл да устои на апетитната миризма, която се носела из цялата къща, а когато вкусил от рибената чорба, не се стърпял и запитал от какво е направена. Поттала хванал брадвата за стърчащата дръжка и я измъкнал от гърнето.

— О, нищо друго не е вряло тук, освен моята брадва, но тя е вълшебна. Аз така я карам — сиромаш съм, но гладен не съм останал. Винаги имам на масата си царски обяд заради моята брадва.

— Е, радвам се, че не гладуваш, Поттала! А сега, хайде да говорим за дълга ти.

— Ех, господарю, не можах да намеря и петак, че да ти се издължа! — навел глава селянинът.

— Хубаво тогава! Ти имаш вълшебна брадва. Дай ми я и аз ще ти опростя целия дълг.

Поттала се засуетил — уж не му се искало да се прости с брадвата, — но накрая склонил. Дату я отнесъл у дома си и веднага наредил да му сварят вкусна чорба от нея. Но колкото и дълго да стояла брадвата в кипящата вода, от това чорба не се получавала, а водата си оставала гореща вода и нищо повече. Разбрал дату, че Поттала го измамил. Ядосал се и решил да върне брадвата на хитреца и да си поиска парите.

Отишъл на другия ден в дома на Поттала и му викнал гневно:

— Хей, измамнико! Ти какво? Подиграваш ли се с мен? Ето, връщам ти брадвата и си искам веднага парите!

— Добре — отвърнал селянинът. — Но преди това искам да ти покажа нещо. Ела да излезем навън, на поляната!

Излезли, а Поттала понесъл един сумпитан^[3]. Когато застанали по средата на поляната пред къщи, селянинът вдигнал сумпитана право нагоре към небето и казал:

— Виждаш ли, господарю, ей онази дива патица, дето лети точно над главите ни? Искаш ли да я сваля завчас? Моят сумпитан никога не пропуска да улучи.

Дату напразно се взирал в небето — не се виждала да лети никаква патица. Въпреки това Поттала духнал в сумпитана и една стреличка полетяла право нагоре.

— Готово! Патицата е пронизана в шията и ни чака!

Дату погледнал с недоумение към селянина, но все пак го последвал в къщата. А там на масата лежала просната една още топла патица и от шията ѝ стърчала стреличка от сумпитан.

— Моят сумпитан е вълшебен — пояснил хитрецьт. — С негова помощ никога не оставам без пресен дивеч.

Опекъл той патицата, щедро нагостил дату, а накрая дату казал:

— Добре, Поттала, знам, че отново ще вземеш да ми разправяш, че не си могъл да намериш и петак. Тогава дай ми твоя вълшебен сумпитан, а аз ще ти опростя дълга.

— Ех! — въздъхнал престорено селянинът. — Не мога аз без моя сумпитан, но дългът си е дълг. Справедливостта изисква да се

разплатя. Вземи го!

Дату взел сумпитана и си тръгнал, а вкъщи с нетърпение се приготвил за лов на патици. Излязъл на двора и започнал да се взира в небето над себе си. Там не се виждала никаква патица, но той си казал, че това все пак е вълшебен сумпитан и стреличката, издухана от него, сама ще намери патицата, където и да е тя, и ще достави дивеча направо върху кухненската маса. Изгарящ от нетърпение да изпробва новата си придобивка, дату духнал една стреличка право нагоре към небето и бързо изтичал в кухнята. Но на масата нямало нищо. Излязъл пак и духнал нагоре още една стреличка. И пак — нищо. Разбрал той, че Поттала го е излъгал и този път, но понеже се били задали празници, решил да се разправи с измамника, след като те отминат.

— Няма къде да избяга негодникът — казал си той.

Като свършили празниците, дату отишъл при Поттала и ядосано му викнал:

— Ти няма ли най-после да се засрамиш, лъжец такъв. Ето, вземи си сумпитана и ми дай веднага парите! А ако не ми ги дадеш, знаеш какво следва! Ще те отведа в моя дом като роб^[4].

— Виновен съм, господарю! Много добре разбирам вината си! Но знай, че ако ме отведеш като роб, полза от мен няма да видиш, а само ще имаш повече разходи по мен, защото ще трябва да ме храниш!

Дату изскърцал със зъби от яд и точно когато се готвел да избухне отново, Поттала го повикал зад къщата си, за да му покаже вълшебното си кученце.

— Е, и какво му е вълшебното на това куче? — процедил недоверчиво дату.

Поттала, който предварително бил пъхнал под опашката на кучето шепа дребни монети, казал:

— Дръпни го за опашката и ще видиш!

Дату дръпнал опашката на кучето и на земята тутакси се посипали медни монети. Очите на велможата блеснали от изненада.

— Виждаш ли, господарю? Но това не е всичко, кучето може и по-добре, зависи с какво го храниш. Аз съм беден човек и не го храня с отбрана храна, затова то ми ръси само дребни медни монети. Но ако бях по-богат, щях да го храня по-добре и то щеше да сипе подире си сребърни, че даже и златни монети. Така е устроен светът, ако си беден и късметът ти е беден. А имаш ли пари — пари при пари отиват...

— Хей, Поттала, я ми дай това куче. Опрощавам ти дълга в замяна на това. Ти си бедняк и не можеш да имаш истинска полза от него. Жалко е толкова ценно животно да води безсмислено съществуване при такъв дрипльо като тебе. А виж, аз съм богат, при мен кучето ще произвежда истински богатства.

— Ех, господарю, отнемаш ми последната радост! — тъжно промърморил Поттала и с отчаян жест показал на дату, че кучето е негово.

Дату си отишъл вкъщи, настанил кучето в най-хубавата стая, обградил го с грижи и наредил да му приготвят такава храна, за каквата Поттала не бил и мечтал. Хранил го, докато изгладнялото животно се издуло до пръсване, а после зачакал вълшебното преработване на храната в купчинки от сребро и злато. Чакал, чакал той, а накрая кучето се облекчило на килима по най-обикновения начин, само количеството било необикновено голямо... Лицето на дату почервняло от гняв и той решил, че това вече минава всякакви граници и трябва да накаже най-сурово злосторника за тази дързост. Изпратил стражарите да хванат Поттала, да го сложат в един чувал с привързан за него тежък камък и да го хвърлят в най-дълбокия вир на реката.

Поттала очаквал това, затова пъхнал един нож в ръкава си и зачакал. Дошли стражарите и го напъхали в чувала, отнесли го до ръба на една скала край реката и го хвърлили в буйния въртоп. Чувалът с камъка мигновено потънал. Дату също бил там, за да се убеди със собствените си очи, че заповедта му е изпълнена, и си отдъхнал с облекчение, че с Поттала е свършено. Ала Поттала бил отраснал край реката и умее да плува като риба. Той бързо срязал чувала с ножа си, измъкнал се от него, налапал една тръстикова цев, през която да диша, и заплувал под мътната вода, без да могат да го видят отгоре. Така се добрал до подмолите на скалистия бряг, където изчакал, потопен до шията, да се спусне нощта. След това се измъкнал на брега и се скрил в гората.

След няколко дни се върнал в селото и се заразхождал бавно пред къщата на дату.

— Поттала, нима си жив? — изумен извикал дату.

— Жив съм, разбира се. И не само съм жив, но и живея нов живот. Вече не съм бедняк като преди. Когато потънах, намериха ме

хората от едно племе, което населява речното дъно. Те ме отведоха в своя град и ме приеха да живея заедно с тях и да се радвам на красивите подводни гледки. Там всичко е покрито със злато и бисери, но хората минават покрай тези богатства, без да им обръщат внимание, защото са толкова заможни, че скъпоценностите ги отегчават. Аз вече поживях няколко дни сред тях и този блясък и разкош започна също да ми омръзва.

— Хей, Поттала, а как мога да попадна и аз в града на подводните хора? — запитал жадно дату.

— Много лесно: както попаднах и аз — през най-дълбокия вир.

Тогава дату взел един чувал и отишли с Поттала на високата крайречна скала. Там дату се постарал да намери по-голям и тежък камък, за да е сигурен, че бързо ще се озове сред подводните хора. След това сложил камъка в чувала и сам влязъл вътре, като казал на хитреца здраво да стегне и завърже чувала. Когато това било сторено, Поттала бутнал чувала в буйния водовъртеж и махнал за последно сбогом към потъващия дату.

[1] Тораджи — група сродни народи в Индонезия, обитаващи планинските райони на остров Сулавеси. ↑

[2] Дату — благородническа титла, употребявана в Малайзия, Бруней, Индонезия и Филипините. — Б.пр. ↑

[3] Сумпитан — вид ловно оръжие, разпространено сред редица племена и народности на Индонезия и Малайзия. Представлява тръба от дърво или бамбук за издухване на стрели. — Б.пр. ↑

[4] При тораджите е съществувало робство за дългове. Понякога те решавали да станат доброволно роби, за да работят за изплащане на дълга си. Робството е било забранено през 1909 г. от тогавашното правителство на Холандска Източна Индия. — Б.пр. ↑

ЧУДНИЯТ ЧАЙНИК ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Точно в средата на Япония високо в планината живеел един старец в малката си къща. Той много се гордеел с нея и никога не му омръзвало да се любува на белотата на сламените си рогозки и на красиво облепените с хартия стени, които при топло време винаги отварял, за да може да влиза ароматът на цветята и дърветата.

Един ден, както си стоял и съзерцавал планината отсреща, той чул нещо като трополене в стаята зад себе си. Обърнал се и съгледал в ъгъла ръждив стар чугунен чайник, който не бил виждал бял свят от години. Как е попаднал чайникът там старецът не знаел, но го взел и го огледал внимателно и като видял, че е доста запазен, почистил го от прахта и го занесъл в кухнята.

— Ама че късмет — казал си той засмян. — Добрият чайник струва пари, а не е зле да имам втори под ръка в случай на нужда, че моят се износи и вече започна да пропуска вода през дъното.

После махнал другия чайник от огъня, напълнил новия с вода и го сложил на негово място.

Но щом се постоплила водата в чайника, случило се нещо странно и човекът, който стоял до него, си помислил, че сънува. Първо дръжката на чайника постепенно променила формата си и се превърнала в глава, а чучурът станал на опашка, в същото време от съда изскочили четири лапи и след няколко минути човекът осъзнал, че вижда не чайник, а тануки^[1]! Съществото скочило от огъня и се понесло наоколо из стаята като коте, пробягвайки нагоре по стените и по тавана, докато през това време старецът треперел да не съсипе хубавата му стая. Той викнал съседа си на помощ и двамата заедно успели да хванат тануки и да го затворят на сигурно място в един дървен сандък. После съвсем изтощени седнали на рогозките и обсъдили какво да правят с палавото зверче. Накрая решили да го продадат и казали на едно дете, което минавало, да изпрати при тях търговеца, наречен Джиму.

Когато Джиму пристигнал, старецът му казал, че притежава нещо, от което иска да се отърве, и повдигнал капака на дървения сандък, където бил затворил тануки. Но за негово учудване там нямало никакъв тануки, а само чайникът, който бил намерил в ъгъла. Това без съмнение било много странно, но човекът помнел какво се било случило с чайника на огъня и вече не искал да го задържи, и след като се попарили малко за цената, Джиму си заминал и отнесъл чайника със себе си.

Обаче Джиму не се бил отдалечил много и усетил как чайникът натежава все повече и повече и докато стигне до дома си бил така изморен, че с облекчение го оставил в един ъгъл на стаята си, а после съвсем забравил за него. Но посред нощ се събудил от силен шум в ъгъла, където бил чайникът, и се надигнал в леглото да види какво е. Ала там нямало нищо, освен чайника, който имал съвсем кротък вид. Той си помислил, че трябва да е сънувал, и пак заспал, но за втори път бил събуден от същия шум. Скочил и тръгнал към ъгъла и на светлината на лампата, която винаги държал запалена, видял, че чайникът се е превърнал в тануки, който тичал в кръг подир опашката си. Като му омръзнало това, той изтичал на балкона, където се преметнал няколко пъти презглава, просто за удоволствие. Търговецът се видял в чудо какво да прави с животното и едва на размисъл успял малко да поспи, но когато отново отворил очи, там нямало никакъв тануки, а само старият чайник, който бил оставил предната вечер.

Веднага след като разтребил къщата си, Джиму тръгнал да разкаже историята си на един приятел, който живеел в съседство. Човекът го изслушал мълчаливо и не изглеждал толкова учуден, колкото очаквал Джиму, защото си спомнил, че е чувал на младини за такъв чудотворен чайник.

— Тръгни да пътуваш с него и да го показваш пред хората — казал той — и ще станеш богат, но гледай първо да поискаш позволение от тануки, а също така да изпълниш някакви магически ритуали, за да не може той да избяга, като види хората.

Джиму благодарил на приятеля си за съвета и го следвал точно. Получил съгласието на тануки, издигнал шатра и закачил отвън обявление, приканващо хората да дойдат и да присъстват на най-удивителното преобразяване, което някога са виждали.

Те заприиждали на тълпи и чайникът преминал от ръка на ръка, и можели да го разгледат отвсякъде, дори да надникнат вътре. После Джиму отново го взел, сложил го на подиума и му заповядал да се превърне в тануки. Мигом дръжката започнала да се превръща в глава, чучурът в опашка, а отстрани се появили четирите лапи.

— Танцувай — казал Джиму и тануки изпълнил своите стъпки, като се движел първо на една страна, после на друга, докато хората не можели да стоят повече на едно място и започнали също да танцуват. Той ги повел елегантно в танца на ветрилото и без да спре преминал плавно към танца на сянката и танца на чадърчето и изглеждало, като че би могъл вечно да продължи да танцува. И навярно така и щял да направи, ако Джиму не обявил, че тануки е танцувал достатъчно и е вече време шатрата да се затваря.

Ден след ден шатрата толкова се препълвала, че било почти невъзможно да се влезе, и това, което предрекъл съседът, се сбъднало — Джиму станал богат човек. Въпреки това, той не се чувствал щастлив. Бил почтен човек и смятал, че част от богатството му се полага на човека, от когото купил чайника. И една сутрин той сложил сто жълтици в чайника, провесил го пак през ръка и се върнал при продавача.

— Аз нямам право да го задържам повече — добавил той, след като завършил разказа си, — затова ти го връщам обратно и вътре ще намериш сто жълтици, цената за наемането му.

Човекът благодарил на Джиму и казал, че малко хора биха били честни като него. Така чайникът донесъл късмет и на двамата и те живели в благополучие до смъртта си, когато вече били на преклонна възраст и уважавани от всички.

[1] Тануки — японско енотовидно куче. Животното има особена значимост в японския фолклор от древни времена. — Б.пр. ↑

ГЛУПАВАТА ЖЕНА

ЯКУТСКА ПРИКАЗКА^[1]

Един човек бил женен за много глупава жена. Как ли не се опитвал да я вразуми, на нея все не ѝ идвал умът и човекът вече се бил видял в чудо какво да прави.

Един ден двамата намерили на пътя торба със сребърни монети. Отнесли я вкъщи и мъжът казал:

— Не трябва да казваме никому за това имане, иначе ще дойдат да ни го вземат!

И той скрил торбата на тайно място. Но понеже си познавал жената, човекът решил да вземе по-сигурни мерки. Той бил поставил капани в горите, а в езерните води бил заложил рибарски мрежи. Същия ден, когато намерили парите, той отишъл на езерото, извадил уловената риба и я занесъл в гората. Там извадил от капаните уловените зайци, а на мястото им сложил рибата. После се върнал на езерото и пуснал зайците в мрежите. Като се прибрал вкъщи, казал на жена си:

— Хайде да идем да наобиколим капаните и мрежите, че да видим какво се е хванало.

Те отишли първо на езерото и като изтеглили първата мрежа, що да видят — в нея имало заек!

Същото се оказало и с останалите мрежи — във всяка от тях се мъдрел по един заек.

— Но как така — извикала жената — зайци да се хващат в мрежи!

— Ами, хващат се понякога — казал мъжът.

После отишли в гората. А там, всяка от ямите, които служели за капани, била пълна с риба.

— А това как е възможно? — извикала тя. — Риби да се ловят с капани!

— Ами, ловят се — отвърнал пак мъжът.

Те се върнали в селото и минали покрай къщата на кмета. Няколко неиздоени крави в обора на кмета недоволно мучали.

— Кой реве така? — запитала жената.

— Това е кметът — отвърнал мъжът. — Жена му го бие с пръчка, защото е забравил да издои кравите.

— Горкият кмет! — казала жената.

Не минало много време и жената забравила обещанието си и се похвалила на съседките за парите. Стигнало и до ушите на кмета. Той извикал мъжа и го разпитал, но мъжът всичко отричал. Тогава кметът му заповядал да доведе и жена си, за да разпитат и нея. Мъжът завел жена си при кмета. Кметът я запитал:

— Я кажи сега, вие намерихте ли торба с пари на пътя?

— Намерихме — отвърнала жената, — само не казвай на никого, че ще ни ги вземат.

— Нека да каже кога сме ги намерили — обадил се мъжът.

— Как кога — извикала жената, — не помниш ли, това беше в деня, когато се хвана риба в капаните и зайци в мрежите, а кметът ревеше, защото жена му го биеше, че не е издоил кравите.

— Какви ги дрънкаш, безумна жено! — извикал кметът.

— Смилете се над нея, господарю, тя не е с всичкия си и не знае какво говори — казал мъжът и кметът ги пуснал да си отидат вкъщи.

Мъжът видял, че така повече не може да продължава и решил да даде на жена си добър урок.

Вечерта, щом тя си легнала да спи, той отишъл в обора и заклал един млад бивол. Одрал го така, че кожата му останала съединена с рогата, копитата, муцуната и опашката, почистил ги и отнесъл всичко това вкъщи. На другия ден било неделя и още в ранни зори забили камбаните на черквата за утринна служба.

— Ставай жено — извикал той, — да видиш каква нова дреха съм ти приготвил. Бързо, че ще закъснеем за черква.

Той ѝ помогнал да облече биволската кожа, сетне зашил прорезите, като нагласил муцуната с рогата, опашката и копитата по местата им. Те забързали към черквата и жената се клатушкала като крава, която ходи на задните си крака. Тъй като още не се било съмнало, хората не виждали добре какво се задава и всеки, който ги срещнел по пътя, паднал ничком от ужас, а жената си мислела, че ѝ се

кланят заради новата дреха. Като пристигнали в черквата, тя разбутала хората с тежките си копита, замушкала ги с рогата си, а те се отдръпвали ужасени. Така тя се настанила на най-личното място: отпред, близо до олтара, та всички да я видят. Тогава хората прекъснали своите молитви, а на псалтовете и певците от църковния хор пението секнало и се зачули възгласи:

— У-у-у, това е дяволът!

Тълпата се люшнала към изхода и повлякла мъжа и глупавата му жена. А тя започнала да вика заедно с всички:

— Дяволът, дяволът!

Но когато излязла, слънцето вече се било издигнало, всички видели каква е работата и ядосани я подгонили. По пътя награбили сопи и тояги, налагали я и викали:

— Удряйте, хора, да изгоним дявола!

Докато стигне до къщата си, от биволската кожа нищо не останало, паднали и рогата, и копитата. Жената побързала да се скрие вътре само по риза, ужасена и посрамена. Ала от този ден тя започнала да се замисля над постъпките си. И ако все пак понечвала да направи някоя глупост, мъжът ѝ казвал:

— Хайде сега, да не се налага пак да гоним дявола!

И оттогава те заживели по-добре.

Илюстрация: Валерий Каррик, 1914.

[1] Якути (саха) — тюркски народ, коренното население на Република Саха (Якутия), която е част от Руската федерация и е разположена в североизточен Сибир. ↑

УМНИЦИ ПЕРСИЙСКА ПРИКАЗКА

В стари времена в едно село в Персия живеел момък, когото наричали Гобад. Двете му сестри и по-големият му брат вече били задомени и живеели в други къщи, само Гобад още не бил женен и майка му решила да му намери невеста. Според традицията, до сватбата Гобад не можел да види жена си и трябвало да разчита на избора на майка си — каквато жена му намери, с такава ще живее. Майка му довела хубава и скромна девойка и съединила ръцете на двамата млади, както бил обичаят, после отпразнували сватбата.

Младата невеста била срамежлива и не говорела много, но Гобад не можел да се оплаче от нея — тя била послушна и изпълнявала всичко, което ѝ кажела свекървата, и добросъвестно ѝ помагала в къщната работа. Веднъж свекърва ѝ, която седяла на двора под асмата, я помолила да ѝ донесе наргилето^[1]. Снахата влязла в къщата и взела наргилето, после го понесла внимателно през двора, но както вървяла, се загледала в една коза, спънала се и го изпуснала. Наргилето паднало на плочите и се счупило. Невестата много се засрамила от своята непохватност.

— Добре че никой не видя — рекла си тя и побързала да прикрие следите от счупеното, но изведнъж се сетила, че козата я е видяла. Тя ѝ казала:

— Хей, коза, да не вземеш да кажеш на свекървата! Ако не ме издадеш, ще ти дам моите обеци и гривни.

Козата казала „Ме-е-е“ и снахата взела това за съгласие. Тя си свалила обеците и украсила ушите на козата с тях. После надянала гривните си на краката ѝ. Свекървата, като ѝ омръзнало да чака, дошла да види защо се бави невестата. Гледа я — стои и говори с козата, а козата нагиздена с обеци и гривни.

— Какво правиш, защо си сложила на козата обеци и гривни? — попитала зачудена свекървата.

— Ех, да ти кажа мале! Но заклевам те да си остане между нас. Като носех наргилето, то падна и се счупи, а козата видя. Помолих я да не казва на никого, та затова ѝ дадох обещите и гривните си. Кажи ѝ и ти да си мълчи, тя тебе повече ще послуша.

— Ти си права — каза свекървата. — Трябва да я предупредим, да не вземе да каже на свекър ти. И като се обърнала към козата, извикала:

— Хей, коза, не казвай на свекъра, че снахата е счупила наргилето, а аз ще ти подаря моето копринено покривало и една шарена блуза.

Козата пак рекла „Ме-е-е“ и те се успокоили, че няма да каже. Свекървата донесла блузата и покривалото и те облекли и забулили козата. През това време на двора излязъл свекърът и се удивил:

— Защо сте пременили така козата?

Свекървата му обяснила:

— Направихме така, защото не искаме козата да каже на някого, че невястата счупи наргилето! Кажи ѝ и ти, като глава на семейството, тебе най-много ще послуша.

Свекърът възкликнал:

— Умно сте постъпили, защото, ако узнае Гобад, може да се разсърди на невястата!

И се обърнал на свой ред към животното:

— Ако обещаеш, че няма да кажеш на никого, ще ти подаря и двата си чифта нови пантофи!

Козата за трети път каза „Ме-е-е“ и получила нови пантофи за всеки от четирите си крака.

Скоро си дошъл и Гобад. Натруфената коза го посрещнала с блеене и като я видял, заобиколена от цялото развълнувано семейство, Гобад ги попитал разтревожено:

— Какво се е случило и защо сте облекли така горкото животно?

— А, нищо особено — отговорил баща му. — Само дето жена ти счупила наргилето, а козата я видяла и тя ѝ дала обещите и гривните си, за да не каже на някого, а после и майка ти ѝ дала покривалото и блузата, за да си мълчи, а накрая аз ѝ подарих новите си пантофи, за да не каже на тебе, а ти недей да се сърдиш на невястата и не казвай на никого, нека всичко да си остане тук между нас.

Като чул всичко това, Гобад се хванал за главата.

— Досега по-голяма глупост не бях чувал. Ще тръгна по света да видя има ли по-големи глупаци от вас и ако намеря, ще се върна.

И като си взел дрехата и сложил в една торба малко храна и вода, той излязъл от къщи и тръгнал по широкия свят да търси други глупави хора.

След като вървял много дни, най-после стигнал до един голям град и като влязъл през градските порти, седнал пред първата срещната къща да си откъдне. От къщата излязъл човек и като видял изморения пътник, му предложил да хапне малко супа от едно гърне. Въпреки че гърнето било много голямо и пълно догоре, супата се свършила само след няколко гребвания и като погледнал в гърнето, Гобад видял, че то май никога не било мито и остатъците от всяко ядене се били наслагвали върху предишните, така че вътре било останало съвсем малко място. Гобад взел гърнето и отишъл на реката край града. Там го изтъркал хубаво с пясък и го измил отвътре и отвън, и гърнето станало като ново. Като го върнал на стопанина, той не могъл да си намери място от радост и веднага се разпространила мълвата, че се е появил човек, който прави старите гърнета като нови. Започнали да му носят гърнета отвсякъде и да му предлагат да им ги измие, срещу което щедро му заплащали и скоро той се видял с доста пари. Но трябвало да продължи пътя си и той си тръгнал от този град, като си мислел:

— Ето че имало и по-глупави хора от моето семейство!

Все пак решил да пообиколи и на други места.

Вече се стъмвало, когато пристигнал в следващия град и тръгнал да си търси къде да пренощува. На една улица попаднал на голяма група празнично облечени хора, които били много развълнувани и оживено спорели за нещо. Гобад се приближил и разбрал, че това са сватбари, които водят забулената невеста в дома на младоженеца, но невестата била много висока, та не можела да мине през вратата, и хората се чудели какво да правят.

— Да разбием стената над вратата — викали роднините на невестата.

— Защо ще съсипваме къщата, по-добре да подрежем краката на невестата, в нея е вината — отвръщали роднините на младоженеца.

— Чакайте, хора! — извикал Гобад. — Няма нужда да повреждате нито къщата, нито невестата. Аз ще накарам невестата да

влезе.

Хората неохотно му направили път да мине и той застанал зад невястата, после внезапно я плеснал по тила. Тя неволно се навела, пристъпила и влязла в къщата. Всички си отдъхнали с облекчение и от благодарност поканили Гобад на празненството, а на изпроводяк богато го възнаградили.

Гобад отишъл в трети град да види дали там хората не са поумни. Още като влязъл през градските порти, чул плач и вайкания да се носят от всички страни. Той спрял един старец и го запитал какво се е случило и кого оплакват хората в този град.

— Ох, голямо нещастие ни сполетя — въздъхнал старецът. — Единствената дъщеря на градоначалника искала да си вземе сирене от една делва, а сега не може да си извади ръката. Не можем да счупим делвата, понеже е много старинна и скъпа, няма друга такава делва като нея, а момата все пак има две ръце, та решиха утре да ѝ отрежат ръката. Сега всички я оплакват, тя ни е най-хубавата мома в целия град, а кой ще я вземе с една ръка, нищо че е дъщеря на градоначалника?

— Аз ще ѝ помогна да си извади ръката, заведи ме утре при градоначалника — казал Гобад. Старецът го поканил в къщата си да преспи, а рано на другата сутрин отишли при градоначалника. Въвели Гобад в къщата, където очите на всички били зачервени от плач. Девойката седяла забулена в кухнята, а дясната ѝ ръка била пъхната до рамото в една висока, изящно изработена делва с дълго и тясно гърло, цялата обсипана със седефени и златни инкрустации.

— Пусни сиренето — прошепнал ѝ Гобад, — ако не искаш да ти отрежат ръката!

Тя пуснала сиренето, което била държала през цялото време в юмрук, и ръката ѝ се измъкнала лесно през тясното гърло на делвата. Градоначалникът не знаел как да се отблагодари на Гобад. Той го нагостил богато, после заповядал да натоварят един кон със злато колкото може да носи, да оседлаят друг хубав кон за него и го изпроводил с почести от града.

— След като в този град всички до един са така глупави, няма смисъл да ходя по-нататък. Явно светът е пълен с глупаци и моето семейство не прави изключение — казал си Гобад и подкарал конете със златото към родното си село.

[1] Наргиле — тръба с воден филтър и дълъг гъвкав чибук за пушене. Традиция е било за персийските жени да пушат с наргиле. — Б.пр. ↑

КАК ЖИВОТНИТЕ СИ ИЗБРАЛИ ЦАР БАСНЯ ОТ ФЕНЕЛОН

Умрял лъвът и останалите животни се събрали да изберат кой да го наследява като цар.

— Аз имам най-голямо право на трона — казал тигърът, — защото никое друго животно не прилича толкова много на нашия бивш владетел.

Мечката възрази на това и каза:

— Аз съм толкова силна и също така смела, както лъва. Освен това, аз мога да се катеря по дърветата, което е повече, отколкото един лъв може да прави. Аз имам най-голямо право на трона.

— Вие всички можете да се хвалите колкото си искате — казал слонът, — но кой от вас може да отрече, че аз съм най-голямото, най-силното и най-храброто от животните? Аз имам най-голямо право на трона.

После конят изложил своите доводи.

— Аз съм най-полезното, а някои казват, и най-красивото от четириногите създания. Полезността и красотата би трябвало да са важни, нали?

— Хитростта също би трябвало да има значение — каза лисицата. — А къде ще намерите по-хитро животно от мене?

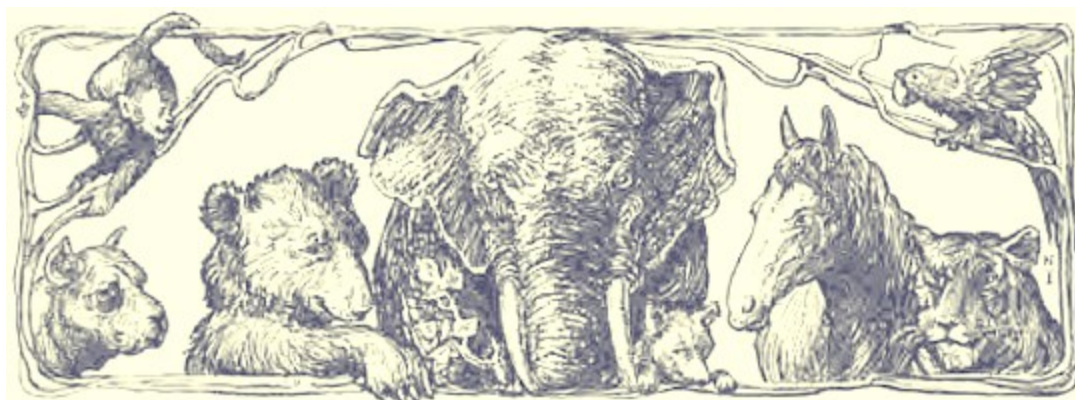
— Аз не съм нито силна, нито красива — каза маймуната, — но съм даровита. Изберете ме за свой цар и ще ви забавлявам така, че няма нито ден да скучаете. И не забравяйте колко много приличам на човека.

— Ха! Аз мога също да се похваля, че съм като човека — казал папагалът. — Ти приличаш на него само в лицето, което е доста грозно. Аз му приличам в речта. Мога да говоря, говоря, говоря.

— Дръж си езика! — викнала маймуната. — Ти говориш, наистина, но не както човекът говори. Ти повтаряш едно и също нещо по много пъти, но не разбираш смисъла на нито една дума. Нещо повече, ти нямаш право да си тук, защото си птица, а не звяр.

— Всеки може да разправя за ценните си качества — казало кучето, — но делата говорят повече от думите.

Тогава животните решили да дадат царската власт на слона, защото, рекли те, той е и силен, и мъдър, не е жесток като тигъра и мечката, нито суетен като коня, нито лекомислен като маймуната.

ЗАЩО КЕНГУРУТО ИМА ДЪЛГА ОПАШКА, А ТОРБЕСТОТО МЕЧЕ — СПЛЕСНАТО ЛИЦЕ АВСТРАЛИЙСКА ЛЕГЕНДА

Преди много години кенгурото Мирръм и торбестото мече^[1] Уоррийн били хора. Те били много близки и заедно живеели и ловували на едни и същи места. Уоррийн имал много удобна гъня^[2], направена от дървесна кора и меки листа, но безгрижният Мирръм не си направил труда да си построи дом. Той се задоволявал да спи на открито, край голям огън, само със синьото небе за завивка и зелената трева за постелка. Този живот на открито бил много приятен при хубаво време, когато звездите примигвали в небето като златни светулки, но носел доста неудобства през дъждовния сезон.

Една нощ се вдигнала силна буря. Вятърът виел зловещо и високите дървета се люшкали насам-натам, като че били разтърсвани от могъщите ръце на невидим великан. Дъждът се изливал на потоци и тъмнина покрила светлите звезди. Водата бързо угасила жарта от огъня на Мирръм и той останал на милостта на бурята. Като треперил от студ известно време, той решил да потърси гостоприемството на Уоррийн.

— Не вярвам моят приятел да откаже да ме подслони в такава нощ — мислел си той, — ще го помоля да ме приюти.

Премръзнал и нещастен, той се промъкнал през отвора в къщата на Уоррийн и като видял, че има достатъчно място за двамата да спят удобно, събудил го и му казал:

— Бурята угаси огъня ми. Аз съм целият мокър и премръзнал до кости от студения вятър. Мога ли да спя тук, в ъгъла?

Уоррийн премигнал сънливо и отговорил с груб глас:

— Не. Аз искам да си сложа главата в този ъгъл. Няма никакво място.

След тази неучтива забележка той се преместил в този ъгъл, но понеже не можел да заеме цялото място в колибата, освободило се място в другия край. Мирръм излязъл и седнал до мократа пепел на своя огън, а мислите му били така мрачни, както и времето. Яростта на бурята се усилила и като погледнал тревожно непромокаемата гъня на своя приятел, той решил да опита отново. Влязъл в укритието и като докоснал леко Уоррийн по рамото, казал:

— Вятърът е много студен и хапе като диво куче. Дъждът вали много силно и не спира. Ще ти бъда благодарен, ако ми позволиш да спя в този ъгъл. Няма да те притеснявам.

Уоррийн повдигнал глава, вслушал се в рева на бурята отвън и отговорил:

— Не можеш да останеш тук. Няма никакво място. Излез оттук и не ме буди повече.

— Но — отвърнал Мирръм, — в този ъгъл има място. Нима ще ме изгониш отвън на бурята да умра!

Тогава Уоррийн преместил единия си крак в ъгъла и се освободило друго място. Като видял, че не може повече да заблуждава Мирръм и да скрива егоизма си, той се ядосал много и изкрещял:

— Махай се! Махай се! Не може да стоиш в колибата ми. Не ме интересува къде ще умреш.

Тази грубост разгневила Мирръм и той излязъл навън, като бил извън себе си от ярост. Като се намерил отвън, той опипал наоколо в тъмното, докато намерил един голям плосък камък. После се промъкнал тихо в гънята. По дълбокото дишане разбрал, че Уоррийн спи. Като се движел много тихо, Мирръм влязъл вътре, вдигнал високо камъка с двете си ръце и го стоварил върху главата на спящия. Ужасният удар не убил Уоррийн, но му сплескал лицето. Когато се опомнил от болезнената си изненада, той чул подигравателния глас на Мирръм:

— Това ти е наградата, че се отнасяш така жестоко с приятелите си. Ти и децата ти, и техните деца, ще бродите по света със сплеснати лица, та хората да ви познават какви сте егоисти.

Уоррийн не можел да се мери по сила със своя противник, затова не отговорил нищо, но в натъртената му глава нахлули лоши мисли. От този момент той започнал да крои планове как да отмъсти за нанесената му рана.

Минало време и веднъж Уоррийн, както ловувал в гората, зърнал Мирръм наблизно. Той се промъкнал безшумно към него и докато Мирръм търсел следи от опосум по кората на едно дърво, хвърлил едно копие по него с всички сила. Копието ударило Мирръм в долната част на гърба и се забило така дълбоко, че той не можел да го издърпа и извади. Докато се мъчел с копието, Уоррийн се приближил до него и казал с подигравателен глас:

— Аха! Ето че дойде и моят ред. Дълго чаках да ти платя. Сега ти вечно ще си носиш това копие в гърба и ще се скиташ бездомен, докато си жив. И твоите деца ще носят копието и ще бъдат вечно бездомни. По тези знаци хората завинаги ще помнят твоя опит да ме убиеш, докато спях.

От тогава кенгуруто има дълга опашка, която издава нисък, приглушен звук, докато то броди бездомно из пустошта^[3], а лицето на торбестото мече е все така сплеснато, за да напомня вечно за неговата себичност.

Рисушка върху кора от австралийски абориген, Илюстрация: Native Tribes of the Northern Territory of Australia. Baldwin Spencer, editor. London: Macmillan & Co., 1914.

[1] Торбесто мече или вомбат (*Vombatus ursinus*) — двуутробно животно, което се среща само в Югоизточна Австралия и на островите Тасмания и Флиндерс. Английското му название „уомбат“ (wombat) идва от племето на аборигените Еора, които са оригиналното население в района на град Сидни. — Б.пр. ↑

[2] Гънйа (gunyah) — аборигенска колиба. — Б.пр. ↑

[3] Пустош (the bush) — понятие, използвано за селски, необработени земи или диви, полупустинни области в страни като Австралия, Нова Зеландия и др. В Австралия означава просто райони извън градовете. — Б.пр. ↑

ТИГЪРЪТ И КОТКАТА

ИНДИЙСКА ПРИКАЗКА

Тигрите отначало били невежи, докато един ден кралят на тигрите отишъл при котката и я помолил да му дава уроци. Котката се съгласила и научила тигъра да дебне, да лежи в засада, да се нахвърля и всички други умения, така обичайни за рода му.

Най-сетне, когато решил, че е научил всичко, което котката имала да му покаже, тигърът се хвърлил върху учителката си, като възнамерявал да я разкъса и изяде.

Котката мигновено се покачила пъргаво на едно дърво, където тигърът не можел да я последва.

— Слизай! — извикал тигърът. — Слизай веднага!

— Не, няма! — отговорила котката. — Какъв късмет за мен, че не те научих повече! Иначе щеше да можеш да ме преследваш дори и тук.

Илюстрация: Индийски художник

КОНАН НЕПОБЕДИМИЯ МОНГОЛСКА ПРИКАЗКА

Отдавна, много отдавна, в страната на хановете^[1] живеел беден алад^[2] със своята жена. Голяма била мъката на тези хора, защото не можели да си отгледат дете, всичките им умирали още преди да навършат година. Двамата вече остарели и се чувствали много тъжни и самотни.

И изведнъж, съвсем неочаквано, старицата родила момче. Те много се зарадвали, но се и изплашили, защото не знаели как ще отхранят детето с единствената си престаряла крава, която вече не давала мляко, и двете мършави планински кози, с чието мляко и те самите едва се прехранвали. Нарекли момчето Конан. Растял Конан не с дни, а с часове и до вечерта станал висок колкото баща си. Тогава казал на родителите си:

— Не искам повече мляко, заколете ми коза.

Нямало какво да правят старците, заклали му едната коза. Той я излапал цялата и легнал да спи. На другия ден изял и втората. Аладът и жена му се видели в чудо: още един ден и ще останат и без крава! С какво ще хранят сина си след това?

На третия ден Конан казал на родителите си:

— Мамо, тате, ние сме толкова бедни, само една крава ни остана. Пуснете ме да отида да си намеря някаква работа.

— Че каква работа можеш да вършиш, синко? — казали те. — Но щом си решил, иди при хана и го попитай има ли някаква работа за тебе.

Конан тръгнал на път с празен стомах. На половината път срещнал един вълк, който веднага се нахвърлил върху него. Конан го убил с един удар на тоягата си, после го одрал, напалил си огън, опекарл месото и го изял. След това продължил пътя си и на заник-слънце стигнал до юртата на хана.

Стражата го заловила и го отвела при хана.

— Защо си дошъл? — попитал го ханът заплашително.

— Искам да ти предложи да ме наемеш на работа — отвърнал момъкът. — На мен никоя работа не може да ми се опре, изпитай ме и ще видиш.

За да провери силата му, ханът заповядал да изпекат една крава и попитал момъка може ли да я изяде. Конан не само я изял цялата, но оглозгал и костите. Тогава ханът го взел за телохранител и помощник при лова.

Те често ходели в гората на лов, придружени от ханските слуги и всеки път се връщали с богат улов. Веднъж, когато били навлезли дълбоко навътре в гората, пред тях внезапно изскочил огромен тигър. Ханът се изплашил, пришпорил коня си и се втурнал в галоп надолу по планината. Слугите се разбягали ужасени на всички страни. Само Конан останал на мястото си и когато тигърът скочил върху него, той спокойно се отместил, хванал го за един от задните крака и с един замах го ударил в ствола на едно дърво. Тигърът увиснал неподвижно в ръцете му, а той го метнал на гърба си и забързал към селището на хана. Ханът го посрещнал много сърдит, че не го е последвал и така пренебрегнал задълженията си на телохранител. Но когато видял мъртвия тигър, млъкнал и заповядал веднага да му обработят тигровата кожа и да я постелят в юртата му.

Сега, когато имал постеля от тигрова кожа, ханът си помислил, че трябва да поиска нещо повече. Чувал бил, че ако някой си облече плащ от кожата на Царя на тигрите, никой не ще може да се мери по сила и могъщество с него. Той заповядал на Конан да му донесе кожата на Царя на тигрите и ако не успее да изпълни това до три дни, чакало го смъртно наказание.

Конан се почувствал много обезсърчен. Къде да търси Царя на тигрите? Говорело се, че Царя на тигрите живее в една далечна пещера в Северните планини и че там наоколо имало много тигри, ала не се знаело някой да е успял да стигне до това място, защото никой не се бил върнал жив да разкаже. Все пак той решил да тръгне на път, но преди това отишъл при старите си родители да се сбогува с тях, защото не знаел дали ще ги види отново. Както седели мълчаливо в юртата и пиели чай, изведнъж кожата пред вратата се отметнала и вътре влязъл непознат алад, толкова стар, че бръчките му били повече от тревата в степта.

— Време е вече да тръгваш — обърнал се той към Конан — отвън те чака кон. Възседни го и той ще те отведе при Царя на тигрите.

Конан излязъл и видял пред входа на юртата дребен петнист кон, който нетърпеливо пристъпвал. Момъкът се сбогувал с родителите си, взел си меча, лъка и стрелите, метнал се на коня и потеглил. Отначало конят препускал в равен бяг, по-късно ускорил ход и накрая се понесъл толкова бързо, че Конан започнал да вижда юртите по пътя като петна да прелитат край него. Като се носили така известно време, животното намалило ход и Конан видял близо до една юрта как един вълк се готвел да нападне малко момиченце. В последния момент той грабнал от колчана една стрела, поставил я в лъка, прицелил се и пуснал стрелата. Стрелата се забила в главата на вълка и той паднал мъртъв на земята. От юртата изтичала една старица, която видяла как Конан спасил живота на внучката ѝ. Тя го поканила да влезе и да изпие една купа чай с мляко. На тръгване му дала една овча кост и казала:

— Вземи тази кост, може да ти потрябва.

Конан взел костта и я пуснал в торбата си. Като изминал още път, той забелязал дим в степта, приближил се и видял, че тревата гори. Тогава чул писъци за помощ и съзрял на едно хълмче голяма костенурка, която огънят бил обградил от всички страни и тя не можела да се измъкне. Той пришпорил коня си и скочил с него сред пламъците, стигнал до костенурката, протегнал тоягата си и извикал:

— Захапи тоягата и дръж здраво!

Костенурката захапала тоягата и той я изтеглил на безопасно място. Тя му благодарила и на сбогуване му дала един голям бисер, като казала:

— Вземи този бисер, може да ти потрябва.

Конан взел бисера и го мушнал в пояса си. После продължил пътя си и стигнал до няколко юрти. Там видял един стар овчар, който горчиво плачел. Като слязъл от коня, Конан го попитал:

— Дядо, защо си така тъжен? Мога ли да ти помогна с нещо?

Старият овчар избърсал очите си с ръка и въздъхнал:

— Да ти кажа, момко, ала боя се, че никой не може да ми помогне. Вчера единствената ми дъщеря беше отвлечена от Царя на тигрите. Дори не знам дали е още жива.

— Не падай духом, дядо — утешил го Конан, — сигурен съм, че дъщеря ти е жива. Аз съм тръгнал да търся Царя на тигрите. Като го

намеря, ще я спася.

Старият овчар се ободрил. Той поканил Конан в юртата си да пийне чай. След това Конан му благодарил и отново потеглил на път. Препускал цялата нощ. Рано на другата сутрин изведнъж видял, че широка река е преградила пътя и няма откъде да се мине. В миг водата се надигнала и набраздила от огромни вълни, а реката страшно забучала. Конан слязъл и се зачудил какво да прави. Няколко време да се връща назад и да търси друг път, защото животът на отвлечената девойка бил в опасност. Той отново възседнал коня си и животното, сякаш отгатнало намерението му, послушно се потопило във водата. И, о, чудо! Щом потънал до пояс и водата се докоснала до бисера на костенурката, водната стихия се разделила на две високи стени, прозрачни като стъкло, а по средата останал сух път. Конан преминал по дъното до отсрещния бряг на реката без никаква трудност. Тогава водата отново се съединила и реката поела обичайния си път, като че нищо не е било.

Конан пристигнал на мястото, където живеел Царя на тигрите, още по светло. Той могъл да види още отдалеко каменната пещера високо горе в планината. На входа ѝ пазели десет тигъра. Като приближил пещерата, Конан извадил от торбата си овчата кост и я хвърлил на тигрите, които мигом се сборичкали за нея. После влязъл и там намерил дъщерята на овчаря. Като го видяла, тя със сълзи на очи го помолила да бяга, защото Царя на тигрите всеки момент ще се върне и като го види, ще погуби и двамата. Конан ѝ казал да не се страхува, защото той е дошъл да я спаси и отведе къщи. После протегнал ръка, помогнал ѝ да се качи зад него на пъстрия кон и като вихър излетели от пещерата. Отвън тигрите още се биели за овчата кост. Конят на Конан преминал покрай тях, без да го забележат, изтопуркал по склона надолу и след няколко мига препускал по обратния път в подножието на планината.

Внезапно див порив на вятъра задухал от север и донесъл огромен жълт облак, който се спускал бързо надолу. Върху облака седял човекоядец с глава на тигър и тяло на човек, целият покрит със златни косми. Конан се обърнал и изстрелял една стрела, която проникнала в лявото око на човекоядеца. Царя на тигрите неистово заревал. Той протегнал огромната си лапа и издърпал Конан от коня. После с един замах го забил до пояс в земята. Конан веднага се

измъкнал. С един удар той вкарал чудовището до шия в земята и преди онзи да има време да се окопите, стремително извадил меча си и го забил до дръжката в главата му. Така завършил животът на Царя на тигрите. Конан изтеглил трупа му от земята и като го влачел за един крак, догонил коня си. После завел девойката у дома ѝ.

Когато старият овчар видял, че Конан е спасил дъщеря му, бил толкова щастлив, че с радост му я дал за жена. Конан прекарал нощта в тяхната юрта и рано сутринта той и жена му възседнали отново пъстрия кон. Трябвало да побързат, защото вече изтичал тридневният срок, даден му от хана. Но тъкмо когато щели да тръгват, чули воя на вятъра, идващ от север. Конан се озърнал и видял, че десет тигъра се носят яростно към тях. Това били същите тигри, които той оставил да се бият за овчата кост предния ден. Конан бързешком проводил жена си обратно в юртата. После пратил една стрела и убил тигъра водач. След това изтеглил меча си и се втурнал напред да посрещне останалите.

Последвала яростна битка. На един дъх той покосил шест от тях, но останалите три го нападнали с удвоена свирепост и той постепенно започнал да губи сили. Когато вече чувствал, че всеки момент ще рухне от изтощение, старият овчар, начело на десет млади юнаци, се втурнали в боя. Те били въоръжени с колове за опитомяване на диви коне и помогнали на Конан да надвие и останалите тигри. Когато всичко свършило, той им благодарил за помощта и им дал всички убити тигри, а той взел жена си, отново възседнали коня и се понесли към дома.

Конан успял да се върне още преди края на срока, определен от хана. Когато ханът видял, че неговият телохранител е убил Царя на тигрите, а освен това си е довел и красива жена, черна завист го загризала. Той заповядал жената на Конан да му направи плащ от кожата на Царя на тигрите, но да не пропусне нито един косъм от козината. Казал, че ако тя забрави да вплете дори и един косъм, Конан ще бъде убит. Жената на Конан сторила всичко, както ханът заповядал, и дала плаща на мъжа си да го занесе на хана. Видял ханът плаща и занемял — всички косми до един били употребени така изкусно, че плащът блестял в цялото си разноцветно великолепие. Това чудо трябвало да се покаже пред света — да видят всички, че той, ханът,

притежава такъв скъпоценен плащ, направен от кожата на самия Цар на тигрите.

Тогава ханът заповядал да издигнат пред юртата платформа и поканил чиновниците от цялата страна на ханове на богато пиршество. Малко по-встрани стояли и множество хора, дошли от всички краища на страната да видят плаща на хана. По някое време сред рева на музиката по платформата минал ханът, надут от самодоволство. Той направил широк жест с ръка и един слуга с голям вързоп се качил при него. Слугата разтворил вързоп и оттам извадил блестящия златист плащ, направен от кожата на Царя на тигрите. Той го изложил на показ, така че всички да го видят, после помогнал на хана да го облече. Ала едва ханът надянал плаща и мигом се превърнал в свиреп тигър с настръхнала златиста козина. Той надал оглушителен рев и като скочил от платформата, хвърлил се върху тълпата и започнал да разкъсва всички наред. Официалните лица се изплашили, скочили на конете си и побягнали с цялата бързина, на която били способни.

В този момент пристигнал Конан и се ужасил като видял, че тигър преследва и разкъсва хората. Той по навик посегнал към колчана със стрелите си, но за беда, този ден го бил оставил вкъщи. Дори и мечът не бил в пояса му. Както се въртял безпомощно, внезапно тигърът се насочил към него. Конан останал на мястото си и зачакал тигърът да се приближи съвсем. Тогава с бързината на орел той го сграбчил за опашката, вдигнал го във въздуха, ударил го десет пъти в земята и го убил.

Така плащът от кожата на Царя на тигрите позволил на хана да покаже истинския си лик. Той бил жесток и безмилостен като звяр и завършил живота си като звяр. А Конан продължил да помага на хората.

Илюстрация: Катрин Франсис Фрер (Catherine Frances Frere, 1868)

[1] Страната на хановете — Монголия. — Б.пр. ↑

[2] Алад — крепостник или пастир (овчар, говедар) по времето на феодализма. — Б.пр. ↑

БРАТЯ ГРИМ

ЕЛФИТЕ

Един обуцар обеднял не по своя вина толкова много, че накрая му останала кожа само за един чифт обувки. Той скроил вечерта обувките, които смятал да започне да прави на другата сутрин, и тъй като бил с чиста съвест, легнал си спокойно в леглото, поверил се в ръцете на Бога и заспал. На сутринта, след като си казал молитвите и понечил да седне и да започне работа, видял двете обувки да стоят напълно готови на работната му маса. Той бил поразен и не можел да си обясни това. Взел обувките в ръце да ги разгледа отблизо, а те били така изящно изработени, че нямало нито един лош шев по тях, сякаш били произведение на изкуството.

Не след дълго влязъл купувач и обувките толкова му харесали, че платил за тях повече от обичайното, и с тези пари обуцарят успял да купи кожа за два чифта обувки. Той ги скроил вечерта и на другата сутрин с подновен кураж се приготвил да започне работа. Но не станало нужда — още като се събудил, те били вече готови, а не липсвали и купувачи, които му дали достатъчно пари да купи кожа за четири чифта обувки. На по-следващата сутрин пак намерил четирите чифта обувки готови. И така всеки ден — каквото скроял вечерта, на сутринта бивало завършено. Така той скоро стъпил отново на крака и накрая забогатял.

Една вечер, малко преди Коледа, след като свършил с кроенето, мъжът казал на жена си, преди да си легнат:

— Какво ще кажеш да не спим тази нощ и да видим кой е този, дето ни помага?

Жената одобрила идеята и запалила една свещ, а после двамата се скрили в един ъгъл на стаята зад дрехите, които били окачени там, и зачакали. Като настъпило полунощ, пристигнали две симпатични голи човечета, седнали на обуцарския тезгях, сложили пред себе си всичката скроена кожа и започнали да бодат, да шият и зачукват така сръчно и бързо с малките си пръстчета, че обуцарят не можел да

откъсне погледа си от удивление. Не се спрели, докато всички обувки не били направени и стояли готови върху масата. Тогава бързо избягали.

На сутринта жената рекла:

— Малките човечета ни направиха богати и трябва да им покажем колко сме им благодарни. Те се движат така, без нищо на гърба си, сигурно им е студено. Слушай какво ще направя: ще им уشيا ризки, палтенца, жилетки и панталони и ще им изплета по един чифт чорапи, ти пък им направи по един чифт обувчици.

Мъжът отвърнал:

— С радост ще сторя това.

И една вечер, когато всичко било готово, вместо скроената кожа за обувки, сложили на масата своите подаръци, а после се скрили, за да видят как ще постъпят малките човечета.

В полунощ те доприпкали и понечили веднага да се заловят за работа, но като не намерили никаква скроена кожа, а само хубавите малки дрешки, отначало се учудили, а после изпаднали в буйна радост. Бързо се нагиздили с хубавите дрехи и запели:

*— Сега — каквито сме левенти ние,
май не ни приляга обувки да шием?*

После се разтанцували и заподскачали през пейки и столове. Накрая излезли и затанцували навън.

Оттогава повече не дошли, но на обуцаря до края на живота му вървяло и успявал във всяко свое начинание.

Илюстрация: Уолтър Крейн

ВЪЛШЕБНИЯТ КОЗЕЛ

ВИЕТНАМСКА ПРИКАЗКА

Кметът на едно село заженил дъщеря си и поканил на сватбеното пиршество всички свои приятели — все кметове и големци от близки и далечни села. В областта живеел козарят Куой, който се славел като голям шегобиец. Научил той за сватбата и си казал:

— Как може такава сватба без мене! — и се приготвил да отиде и той на угощението. Облякъл си най-хубавите дрехи от брокат, избрал си от стадото един козел да му прави компания из пътя и се отправил към селото, където щял да бъде празникът.

Както си вървял, по пътя го застигнал, яздейки охранен кон, един от кметовете на далечно село, който също се бил запътил към сватбата. Като видял Куой, облечен с хубави, красиво извезани дрехи, помислил, че това също ще да е някой от големците на областта, и се провикнал:

— Добра стига, уважаеми! Накъде водиш този козел?

— На сватбата съм тръгнал — отговорил Куой.

— На сватбата ли? — зарадвал се кметът. — И аз съм се запътил натам. Е, добре, ще вървим заедно! Но аз съм с кон, а пък ти вървиш пеш. Няма да можеш да се движиш толкоз бързо като мен. А и козелът допълнително те бави. Аз, както съм на кон, си правя сметката да пътувам дотам още половин ден. Ами ти? Ти ще закъснееш за сватбената церемония! Ако изобщо стигнеш за сватбата...

— Ха-ха-ха! — разсмял се весело Куой. — Аз даже се питах какво ще правя, като пристигна прекалено рано. Но ти, разбира се, няма как да знаеш, че моят козел е вълшебен: яхна ли го, отнася ме, където поискам, по-бързо и от най-добрия кон. Тъй че, твоя милост, не се тревожи за мен, а гледай ти да не закъснееш за сватбената церемония.

Конникът изгледал с недоумение веселяка пред себе си, който подбутвал козела с една пръчка. Да е пиян — не е! Добре облечен е, а пък говори несериозно. Помислил си да го подмине и както подобава

на ранга му, да не се занимава с глупави разговори. Но все пак го загризало любопитство, що за чудак е този момък, и попитал:

— Хей, приятелю, нещо не ми е съвсем ясно. Я ми обясни как е възможно изобщо да яхнеш козела си, след като краката ти ще се тътрят по земята?

— Да-а-а, разбирам! — махнал с ръка козарят. — Ти май не ми вярваш, почтени човече! Е, ще ти се наложи да ми повярваш, когато пристигна преди тебе на празненството.

Кметът си казал, че този човек май не е с всичкия си и решил да се пошегува с него:

— Добре тогава, ако наистина козелът ти е вълшебен, хайде да се състезаваме. Нека се обзаложим: ако ти пристигнеш преди мене на сватбата, ще ти дам коня си; ако обаче дойдеш след мене, ти ще ми дадеш козела си. Бива ли?

— Приемам! Но отсега мога да те уверя, че вече си загубил — засмял се Куой. — Така като го гледам, твоят кон ми се вижда слабичък. Едва ли ще е справедливо да го караш да изнемогва в едно състезание с моя козел. Ала щом настояваш, нека да се състезаваме! Вероятно ти е омръзнал този кон и искаш да се отървеш от него...

— Хм, давай тогава, да те видим и теб, и твоя вълшебен козел! — извикал конникът и препуснал с все сила.

Куой постоял и погледал облака прах след самотния състезател, а после помамил козела, който през това време се бил заврял в шубрака и похрупвал млади листа. Мушнал глава под корема му и го вдигнал на врата си, като придържал предните му крака с едната си ръка, а задните — с другата. След това се запускал в клисурата по една пряка козя пътечка, която трудно можела да се забележи от някой, който не познава джунглата в областта. Куой обаче бил козар и в джунглата се чувствувал като у дома си. Без много да бърза, момъкът пресякъл по най-преките пътеки гористата местност и скоро се озовал в селото, където щяла да бъде сватбата. Бил един от първите посетители. Все още нямало вест от неговия съперник в надбягването. Куой вързал козела си да пасе край реката зад богатия дом, в който щяла да бъде сватбата, и се изкачил на верандата, а там вече били насядали няколко ранни гости. Всички те дъвчели бетел и плюели сдъвканото направо на пода, какъвто е обичаят в тази страна. Козарят също седнал и задъвкал бетел. Избрал си такова място, където на пода се било насъбрало най-

много сдъвкан и изплют бетел, тъй че да изглежда, че е отдавна на верандата и е издъвкал сам всичкия този бетел.

Едва привечер пристигнал кметът от далечното село, целият потънал в прах и изморен от бързото препускане, а конят му едва се държал на краката си. С треперещи ръце завързал той коня си на коневръза, но се изкачил на верандата с доволно изражение, защото бил убеден, че е спечелил облога и че козелът и ездачът му няма да дойдат дори и на следващия ден. И изведнъж се заковал от изумление: пред него седял в ленива поза и се усмихвал козарят, а устата му била пълна с бетел.

— А, ето те и тебе! Какво стана? Много се забави. Я виж колко много бетел издъвках, докато те чаках. Е, а нашата уговорка си остава в сила, нали? Конят ти, значи, е вече мой!

Кметът от далечното село не можел да повярва на очите си. Горчиво съжалил, че така лекомислено загубил хубавия си кон и за да намали щетата, предложил:

— Млади човече, а защо не ми продадеш козела си? Ето, давам ти за него тази кесия със сребро!

— Ех! — казал козарят. — Козелът ми не е за продан. Никой не може да ми даде толкова пари, колкото струва моят вълшебен козел...

Но кметът започнал да нервничи и да размахва кесията си, натъпкана със сребро. Не искал, след като е останал без кон, да се връща вкъщи пешком и унизен.

— Но това, което ти давам, съвсем не е малко! Помисли си! — повтарял той.

Куой дълго упорствал и накрая, след като онзи извадил и втора кесия със сребро, се престорил, че най-после отстъпва и му продал козела. Когато конят си отпочинал, козарят скочил върху седлото и отпътувал. Доволен от покупката, кметът на далечното село отишъл при другите гости и след като пийнал повечко, му се приискало да се похвали с вълшебния си козел. Всички поискали да видят чудния козел и излезли на двора. Довел той козела и се опитал да го възседне. Уплашеното животно се дръпнало, извърнало се и забило рог в обилната плът на злополучния ездач. След това, като се усетил на свобода, козелът се стрелнал към тъмната джунгла и никой повече не го видял.

Иллюстрация: Франческо Лондонио (Francesco Londonio, 1755 — 1765)

ЧОВЕКЪТ, ЗМИЯТА И ЦАР СОЛОМОН

РУМЪНСКА ПРИКАЗКА

Едно време, когато мъдрият цар Соломон управлявал хората, някакви овчари се събрали под едно дърво и запалили огън, не защото имали нужда от него, а просто да мине времето, както често правят. Когато си тръгнали, те не се погрижили да угасят огъня. Оставили го да тлее под пепелта. Той бавно се разпространил и обхванал голямото дърво, което скоро се превърнало в огромна горяща факла.

Една змия била пропълзляла преди това на дървото и сега я грозяла опасност да загине в пламъците. Като пълзляла нагоре към самия връх на дървото, змията неистово пищяла, защото усещала как огънят опърлял кожата ѝ.

В този момент един човек минавал оттам и като чул писъка на змията, която го молела да я спаси от пламъците, се смилил над нея, отрязал един дълъг прът и го протегнал до върха на дървото, за да се спусне по него змията. Но вместо да пропълзи надолу към земята, щом стигнала до шията на добрия човек, змията се навила на пръстени и се омотала около врата му. Напразно ѝ напомнял той, че спасил живота ѝ. Тя не искала и да чуе и заявила:

— Моята кожа си ми е по-скъпа на мен, отколкото на теб, и ще си остана, където съм. Не можеш да се отървеш от мен.

Като видял, че не може да се освободи от змията, човекът тръгнал от съдия на съдия и от цар на цар, за да отсъдят кой от тях е прав, но никой не могъл да му помогне.

Накрая, като чул за мъдростта на цар Соломон, той отишъл при него и му изложил своя случай. Но цар Соломон казал:

— Аз няма да ви бъда съдия, освен ако вие двамата първо не обещаете да правите каквото ви кажа.

И двамата обещаали. После цар Соломон се обърнал към змията и казал:

— Ти трябва да се размотаеш и да слезеш на земята, защото аз не мога да съдя справедливо между някой, който стои на земята и друг,

който язди.

Колкото и да била хитра змията, не разбрала мъдростта на цар Соломон, затова се размотала, спуснала се долу и легнала на земята. Цар Соломон се обърнал към човека и казал:

— Не знаеш ли, че никога не трябва да вярваш на змия?

Човекът веднага разбрал какво иска да каже царят и като взел един камък, смазал главата на змията. И така справедливостта възтържествувала.

ХИТРИЯТ БЕДУИН ПЕРСИЙСКА ПРИКАЗКА

Живял някога в Персия един човек с жена си, двамата си сина и двете си дъщери. Веднъж той подслонил един бедуин от пустинята и го поканил да седне на трапезата заедно с цялото семейство. Жена му била опекла едно пиле и тъй като не очаквала гости, не била приготвила нищо друго за обяд. За да излезе от неудобното положение, домакинят предложил на госта той да раздели пилето помежду им, като тайно се надявал да се посмеят за сметка на бедуина, който сигурно не бил навикнал в пустинята на печени пилета.

Бедуинът се съгласил. Той взел пилето в ръце и най-напред откъснал главата, като я подал почтително на стопанина на дома.

— Главата се полага на главата на семейството — казал той.

После откъснал шията и я подал на стопанката с думите:

— Шията е за стопанката, която ръководи къщата.

След това откъснал двата крака и подал по един на всяко от момчетата:

— Краката са за синовете, които скоро ще отменят стопанина в търговията и ще пътуват вместо него.

На двете момичета дал по едно крило:

— За дъщерите — крилата, защото скоро ще излетят от дома.

Накрая сложил цялото останало пиле пред себе си и казал:

— А гостът ще се задоволи, с каквото е останало.

На следващия ден стопанинът казал на жена си да изпече пет пилета. Когато дошло време за обяд, той отново предложил на госта да ги раздели между всички, като бил сигурен, че този път той няма да се справи и ще бъде посрамен.

— Как искаш да ги деля, на групи от по четни или нечетни бройки? — попитал бедуинът.

— По нечетни бройки — отвърнал домакинят наслуки.

— Добре — рекъл бедуинът. — Ти, жена ти и едно пиле ставате три.

И той им подал едно пиле.

— Твоите два сина и едно пиле стават три. Твоите две дъщери и едно пиле стават три. И аз и две пилета ставаме три.

Домакинът щял да се задави, но не могъл нищо да каже. Тогава бедуинът предложил:

— Ако не ти харесва така, да ги разделим по четни бройки?

— Да, да, май така ще е по-добре! — извикал домакинът.

— С най-голямо удоволствие — казал бедуинът. — И така, ти, стопанино, двамата ти сина и едно пиле правите четири. Твоята жена, двете ти дъщери и едно пиле правят четири.

И той подал едно пиле на тримата мъже и едно пиле на трите жени.

— И — завършил той делбата — аз и три пилета правим четири.

Стопанинът нямало какво повече да каже. Бедуинът похапнал добре и този ден, а останалото прибрал в торбата за из път.

Илюстрация: Джон Фредерик Луис (John Frederick Lewis, 1841 — 1851)

СЕЛЯНИНЪТ И МЕЧОКЪТ

РУСКА ПРИКАЗКА

Един селянин овдовял, осиротял, останал без семейство. Нямащо кой да му помогне в стопанството.

Отишъл селянинът при мечока:

— Хайде, Миша, заедно да се грижим за стопанството, градината да засадим, житото да засеем.

Мечокът попитал:

— А как ще делим?

— Как ще делим ли? Ами ти, Миша, ще вземеш връхчетата, а за мене нека да бъдат коренчетата.

— Добре.

Засели ряпа. Израсла ряпата хубава. Трудил се Миша, извадил репите, после започнали да делят.

— За тебе, Миша, връхчетата, нали?

— Връхчетата.

Отрязал селянинът стъблата и листата на всички репи, дал ги на Миша, а той самият седнал корените да брои.

Видял мечокът, че селянинът го е измамил.

Обидил се той, легнал си в бърлогата и засмукал лапа.

На следващата пролет селянинът дошъл отново при мечока.

— Е, Миша, нека пак да се грижим заедно за стопанството.

Мечокът отговорил:

— Може, ама този път за мене ще бъдат коренчетата, а за тебе връхчетата.

— Добре.

Посели пшеница. Узрели пшеничните класове — за чудо и приказ. Започнали да делят. Селянинът взел връхчетата със зърното, а на мечока дал сламата и корените. Миша пак не получил нищо.

— Е, сбогом, човече! Не искам повече да се грижа за стопанство с теб! Ти си твърде хитър! — казал мечокът и заминал в гората.

Иллюстрация: Валерий Каррик

ПРОСТОДУШНИЯТ БАНГО ИНДОНЕЗИЙСКА ПРИКАЗКА

В едно село живеел момък на име Банго. Той бил едър и силен и не бил мързелив, само един недостатък имал — бил наивен и доверчив до глупост. Каквото и да му кажат да направи, изпълнявал го, без да се замисли. Зевзеците от селото го били взели на майтап, лоши хора го биели, карали го да върши тежка работа, за която често не му плащали нищо, а той все се усмихвал и не се сърдел на никого. Понеже бил сирак и нямал дом, Банго спял в една изоставена колиба накрая на селото и доста често си лягал гладен. А с празен стомах трудно се заспива и той лежал с часове и гледал звездите през дупките на покрива.

Една нощ в колибата се вмъкнали двама крадци, за да обсъдят как да оберат дома на един по-заможен стопанин, който живеел в този край на селото. Те не забелязали Банго, който лежал в ъгъла, завит със стари чували, и през цялото време си мълчал, тъй като от опит знаел, че нищо хубаво не го чака, ако се обади. Крадците не можели да се споразумеят кой да влезе в къщата да краде и кой да чака отвън, скарали се и започнали да се бият. Както се биели в тъмното, по едно време се натъкнали на Банго. Като разбрали, че в колибата има още някой, двамата забравили кавгата си и дружно се нахвърлили върху нещастника, който чул всичко и можел да ги издаде. Банго ги замолил да спрат и им обещал да изпълни всичко, каквото поискат от него, само да не го бият.

— Добре тогава — казали крадците, — ще дойдеш с нас и ще влезеш в къщата да крадеш, а ние ще пазим отвън да не дойде някой.

Отишли тримата до къщата. Крадците видели, че наоколо е тъмно и няма никой, отворили вратата и казали на Банго да влиза.

— Добре — отвърнал той, — само ми кажете какво да взема от къщата?

— Гледай да вземеш неща, които тежат повече — заръчали му те, като си мислели, че най-тежки са торбите с пари.

Банго се промъкнал в тъмното и още в преддверието напипал един голям камък, с който стопаните подпирали вратата през деня, за да не влиза добитъка. Той едва го повдигнал, видял, че е много тежък, засмял се радостно и го понесъл навън.

— Защо си домъкнал този камък, глупако? — зашепнали ядосано крадците. — Връщай се веднага, влез по-навътре в къщата и търси торби с едни бели неща, дето блестят на месечината — така му описали сребърните монети, каквито Банго никога не бил виждал.

Върнал се той, тръгнал по коридора и влязъл в някакъв килер. А там имало кошове с птича перушина и тъй като белите пера блестели под лунния светлик, влизащ през малкото прозорче, той нарамил най-големия кош и бързо го отнесъл на крадците. Те, разярени, хвърлили коша по него, облаци пух и перушина полетели от коша и засипали тримата, влезли в очите, носа и устата им. Отчаяни, крадците решили да опитат за последен път. Сега те дали най-подробни указания на Банго: да върви право по коридора до дъното, там да влезе в голямата стая и да търси малки кръгли неща, които блещукат в жълто-червено, това са жълтици. Като намери жълтиците, да ги донесе всичките наведнъж, нито една да не остави. Банго обещал този път да следва всичко най-точно и влязъл в голямата стая. А там в ъгъла било огнището и сред пепелта тук-таме проблясвал с жълто-червеникав зрак по някой незагаснал въглен.

— Този път няма да сбъркам — казал си Банго, навел се и започнал да събира въглените в полите на дрехата си, като внимавал да не остави нито един. После ги понесъл предпазливо, като държал с две ръце дрехата вдигната, но въглените прогорили плата и започнали един след друг да падат през дупките. Банго се разтревожил, че не може да опази жълтиците, и всеки път, като паднел някой въглен, той силно възкликвал:

— И тази падна!

От виковете му се събудили стопаните, дотичали, хванали го и го попитали:

— Какво правиш тук?

— Крада — отвърнал Банго. — Пуснете ме да занеса тези жълтици на другарите си, че ме чакат вън — и той им показал въглените.

Стопаните разбрали каква е работата, извикали на помощ съседите си и всички се втурнали след крадците. Хванали ги лесно, защото дори и в тъмното си личало как са целите покрити с перушина.

А простодушния Банго взели да им помага за добитъка и му дали подслон и храна, за да не се налага повече да краде.

Индонезийска маска, Илюстрация: Benvewikilerim. Indonesian art

БЕДНЯКЪТ И ШИШЕТО СЪС ЗЕХТИН БАСНЯ ОТ ПАНЧАТАНТРА^[1]

Имало някога един бедняк, който живеел до къщата на богат търговец на зехтин и мед. Тъй като търговецът бил добър съсед, един ден изпратил шише зехтин на бедняка. Бедният човек се зарадвал и внимателно го прибрал на най-горната лавица.

Една вечер, докато го съзерцавал, той промълвил:

— Чудя се колко ли зехтин има в тази бутилка. Доста много е. Ако го продам, мога да купя пет овце. Всяка година ще имам агнета и не след дълго и цяло стадо. Тогава ще продам някои от овцете и ще съм толкова богат, че да си взема жена. Навярно ще си имаме син. Какво чудесно момче ще бъде той! Висок, силен и послушен! Но ако не ще да ме слуша — и той вдигнал тоягата, която държал в ръка, — ще го накажа така!

И като замахнал с тоягата над главата си, беднякът я стоварил силно на земята, при което съборил шишето от лавицата и зехтинът го облял от глава до пети.

Илюстрация: 15th-century Latin edition of Vidpai.

[1] Панчатантра — санскритски сборник в пет книги с поучителни истории и басни с животни; нарича се още „Древноиндийското петокнижие“. ↑

МАЛКАТА СЕСТРА МОНГОЛСКА ПРИКАЗКА

Живели някога двама братя ловци, на които старите им родители умрели и оставили невръстната си дъщеря кръгло сираче. Братята се заклели да се грижат за малката си сестричка като за свое дете. Те били вече женени, но юртите им били близо до юртата на сестричката им и се редували да ѝ носят храна и всичко необходимо. Когато отидели на лов и успеели да хванат видри^[1] и самури^[2], винаги ги давали на сестра си. Ако обаче се случело да хванат лисици и корсаци^[3], давали ги на жените си.

Веднъж двамата братя отишли, както обикновено, на лов в степта и сестра им останала сама в юртата си. Тогава жената на по-големия брат казала на етърва си:

— Хайде да убием това проклето момиче. Ние двете вършим цялата къщна работа, а тя само яде. Когато уловят видра или самур, нашите мъже ги дават все на нея, а за нас — само някоя лисица или корсак. Ако не беше тя, щяха да дават видрите и самурите на нас!

Жената на по-малкия брат отвърнала:

— Как така ще я убием със собствените си ръце? Тя нищо не ни е сторила. А и какво ще кажем на братята ѝ? Те няма да ни простят за това!

— Не се безпокой за това. Сега ще ти кажа как да уредим работата, така че никой да не се усъмни в нас.

После се провикнала към юртата на момичето:

— Хей, малка сестричке, ела тук да ти покажем една нова игра!

Момиченцето не подозирало нищо лошо и веднага дотичало.

— Ето как се играе — казала жената на по-големия брат. — Отначало всяка от нас ще глътне този пръстен, а после ще го извади от врата си. Ето вижте, аз го направих вече! — казала тя, като се престорила, че гълта пръстена, а после ловко го измъкнала изпод яката на шубата си.

— Сега е ред на тебе! — обърнала се тя към жената на по-малкия брат. Тя, без да каже нито дума, повторила същите действия.

Когато дошъл нейния ред, малката сестричка взела пръстена и се опитала да го глътне, но той бил голям и имал остри ръбове. Тя се задавила и паднала безжизнена на земята. Двете жени се спогледали коварно, а след това пренесли момичето в неговата юрта и се измъкнали сякаш нищо не е било.

През това време двамата братя успели да наловят много повече самури от друг път и докато приближавали юртите, си говорели как ще се зарадва сестричката им, като види какви хубави кожи са ѝ донесли. Но какво било тяхното учудване и тревога, когато тя не изтичала да ги посрещне отдалече, както винаги правела.

И щом пристигнали, братята запитали жените си:

— Но къде е сестра ни? Носим ѝ хубави кожи, а тя не идва да ни посрещне. Това не се е случвало друг път. Да не би да е болна?

— До преди малко си играеше наоколо — отвърнали жените. — Сигурно се е изморила и е легнала да спи.

Братята отишли в юртата на момиченцето и видели, че то лежи до огнището, сякаш е дълбоко заспало. Те се хвърлили към него, но както и да се мъчили, не могли да го събудят.

— Тя е мъртва! Не можахме да я опазим! — извикали братята, съкрушени от скръб. Цели три дни и три нощи оплаквали те своята сестричка. Мъката им била толкова голяма, че стадото кобили и техните жребчета, които пасели наблизо, не могли да издържат на разливащата се наоколо скръб и избягали надалече в степта.

Накрая големият брат казал на по-малкия:

— Иди, братко, хвани един елен, и го доведи тук.

А сам той увил малката сестричка в меко платно от памук и коприна, поставил я в златен сандък, а него пък сложил в сребърен сандък, а сребърния — в железен. После те завързали здраво железния сандък за рогата на елена и натирили животното в степта.

А в другия край на степта, на брега на океана, живеели старец и бабичка. Те имали само една крава и нямали никакви дечица или внуци да радват старините им. Един ден нещо ударило отвън по стената и разтърсило тяхната бедна юрта. Бабата излязла да види какво става и пред очите ѝ се стрелнал елен. Както бягал еленът, нещо тежко паднало от рогата му и тупнало на земята. Старците видели, че това е

един голям железен сандък и много се зарадвали. Много им се искало веднага да видят какво има вътре, но преди да го отворят, те решили да се помолят според обичая три дена пред домашния олтар в знак на благодарност за подаръка, който им донесъл еленът.

На четвъртия ден сутринта бабата приготвила чай, сипала в него мляко и започнала да изгребва каймака от стените на празното гърне. Изведнъж се чул глас откъм сандъка:

— Майко, дай малко каймак и на дъщеря си!

— Дядо, ти чу ли? Има някой в сандъка! Бързо да го отворим! — извикала бабата.

Старецът донесъл сечива и след дълги усилия успял да отвори железния сандък. И що да видят — в него имало друг, по-малък — сребърен. Зарадвали се бедните старци, побързали да отворят сребърния сандък. Но ги чакала нова изненада — отвътре се показал един изящно изработен златен сандък. Когато отворили и него, видели едно хубаво девойче, което се изправило, излязло от сандъка и казало:

— Здравейте, мамо и татко, откога чакам да ми отворите. Толкова съм гладна!

Бабата и дядото били много щастливи, че най-после ще си имат дъщеря, за която така дълго си били мечтали. Те продали сребърния и златния сандък и за тях получили достатъчно пари да отгледат малкото момиченце, така че нищо да не му липсва. Тя раснала, пораснала и станала красавица, за която заговорили навсякъде из съседните царства. Принцът на най-богатото царство поискал ръката ѝ и я отвел в двореца си, като, разбира се, взели и бабата и дядото със себе си. Скоро на принца и красавицата им се родило чудесно момченце и всички били много щастливи.

Един ден братята ловци, след като се били отдалечили много в преследване на дивеча из безкрайните степи, попаднали в царството на този принц. Те минали покрай двореца, а там от един чардак ги видяла жената на принца и наредила на придворните си да ги доведат при нея. Тя приготвила чай и храна и предложила на странниците ловци да ѝ гостуват в двореца. Двамата благодарили, но се зачудили на какво дължат тази чест.

Когато се нахранили, бавачката донесла малкия престолонаследник и го подала на майка му. Майката взела детето, залюляла го в ръцете си и запяла:

*Спи, сине мой, на Хана Черний първи внук,
син на сина му — смелия Мамай.
И твоите вуйчовци ловци са тук,
дали сестричката си малка ще познаят?*

Като чули това, двамата братя познали сестра си, прегърнали я и заплакали — и плакали от радост толкова много, че стадото кобили и техните жребчета, които пасели близо до двореца, не могли да издържат на разливащото се наоколо щастие и избягали далеч в степта.

Братята я разпитали какво се било случило, за да я намерят безжизнена и какви са били патилата ѝ, след като се разделили с нея, мислейки я за мъртва. Тя им разказала как двете жени с измама я накарали да глътне пръстена, от който се задавила, и как, когато сандъкът паднал от рогата на елена, пръстенът изскочил от гърлото ѝ и тя оживяла, а после добрите старци я освободили от сандъка и я отгледали като свое дете.

Като чули за ужасното престъпление, породено от завист, братята ловци се разгневили и били готови веднага да се отправят към юртите си, за да поискат от жените си сметка за стореното зло. Но сестрата ги спряла и им казала:

— Умният човек се учи от грешките на миналото, от което се вижда, че каквото се е случило, то е трябвало да се случи, за да станем по-мъдри в бъдеще. Моля ви, не правете нищо прибързано, почакайте да свърши ловният сезон и тогава решете как да постъпите.

Когато се прибрали след завършването на ловния сезон, двамата братя извикали двете жени и им казали:

— Вие извършихте ужасно зло, като убихте нашата малка сестра, когато беше още дете. Сега трябва сами да изберете присъдата си — да ви прогоним в степта или да ви завържем за опашките на шейсет диви кобили и да ги погнем в различни посоки?

Двете зли жени избрали да ги прогонят в степта, взели си по една торбичка с храна и вода и излезли от юртата. Оттогава никой повече не чул за тях.

А двамата братя продължили да ходят на лов, като от време на време отивали да погостуват на сестра си в далечното царство и не

пропускали да занесат подарък от най-фини кожи за малкия си племенник.

[1] Видра (*Lutra lutra*) — вид широко разпространен хищен бозайник от семейство Порови, водещ полуводен начин на живот. Храни се главно с риба. — Б.пр. ↑

[2] Самур (*Martes zibellina*) — малък бозайник от семейство Порови, който се цени за кожата си. В Азия се среща от Урал, Сибир и Монголия до Хокайдо (Япония). — Б.пр. ↑

[3] Корсак (*Vulpes corsac*) — хищно млекопитаещо от рода на лисиците, разпространено в степните, полупустинни и отчасти в пустинните райони на Югоизточна Европа и Азия — от северен Иран, Казахстан, Афганистан и Средна Азия до Монголия и Североизточен Китай. — Б.пр. ↑

ОСТАРЯЛАТА МЛАДОЖЕНКА ДАТСКО ПРЕДАНИЕ

На една сватба в Норе Броби, близо до Оденсе, булката по време на танц излязла от помещението и тръгнала, без да се замисли, към една могила^[1] в близкото поле, където по това време имало танци и веселие сред народа на елфите. Като стигнала до могилата, дошъл един елф и ѝ предложил чаша вино. Тя взела чашата и след като я изпила, се оставила да я въвлекат в един танц.

Когато танцът свършил, тя си спомнила за своя съпруг и побързала към дома си. Сега ѝ се сторило, че всичко на това място се е променило, а когато влязла в селото, не могла да познае нито една къща или ферма и не чула нито звук от шумната веселба на сватбата. Най-накрая се озовала пред жилището на съпруга си, но като влязла, не видяла никого, когото познавала, и никой не я познал.

Само една стара жена, след като изслушала жалбата на булката, възкликнала:

— Ти си значи тази, която преди сто години изчезнала на сватбата на дядовия ми брат?

При тези думи внезапно остарялата младоженка се свлякла на земята и мигом издъхнала.

Илюстрация: Ерик Вареншиолд (Erik Werenskiöld, 1890 — 1905)

[1] Могилa (самодивска могила) — хълмче, считано във фолклора за място, където живеят феите (елфите). — Б.пр. ↑

ЗЛАТНОТО, СРЕБЪРНОТО И ДЪРВЕНОТО МОМИЧЕ ТИБЕТСКА ПРИКАЗКА

Един цар имал две дъщери, Нгулигун (Сребърната принцеса) и Ксерлигун (Златната принцеса). Тяхната прислужница се наричала Йог-таму-нцо. Сребърната принцеса имала сребърно ведро и сребърен черпак, Златната принцеса имала златно ведро и златен черпак, а Йог-таму-нцо имала дървено ведро и дървен черпак.

Прислужницата казала на принцесите:

— Хайде да играем! Да занесем нашите ведра и черпаци на реката и да видим чий съд ще плава най-добре.

Принцесите се съгласили, трите взели своите съдове и ги пуснали във водата. Златното и сребърното ведро и черпак потънали, само дървените изплували отгоре.

Принцесите казали на прислужницата:

— Иди при нашия баща и го попитай: „Кое ти е по-скъпо: Ксерлигун и Нгулигун или златното и сребърно ведро и черпак?“

Прислужницата отишла при царя и царят ѝ казал:

— Ведра и черпаци мога да поръчам да ми направят отново, но с други деца не мога да се сдобия. Вземи тсампа^[1] и мазнина, натовари ги на един кон, иди при моите дъщери и им кажи по-скоро да си идват вкъщи.

Прислужницата изяла по-богато приготвените късчета тсампа и мазнината, отишла при принцесите и им казала:

— Царят ви е много сърдит и каза: „По-скъпи са ми златното и сребърно ведро и черпак.“ Той ми даде кон, малко тсампа без мазнина и ми каза да ви предам неговата заповед да напуснете царството му.

Прислужницата заявила пред принцесите, че сега тя е най-старшата измежду тях и им заповядала да ѝ дадат скъпите си дрехи. След като ѝ ги дали, прислужницата се облякла в техните дрехи, а им

дала да облекат нейните, после трите се качили на коня: отпред Йог-таму-нцо, в средата Нгулигун, а отзад Ксерлигун, и потеглили на път.

По пътя срещнали един принц. Йог-таму-нцо го попитала:

— Кой ще приготвя храната на царя?

Принцът отвърнал:

— Грозната е отпред, хубавата е в средата, а тази отзад ще готви храната на царя.

Тогава Йог-таму-нцо заповядала на царските дъщери да си сменят местата: Ксерлигун седнала отпред, а тя седнала отзад и пак запитала принца:

— Коя е хубава? Коя е грозна? Коя ще готви храната на царя?

Принцът казал:

— Грозната седи отзад, хубавата в средата, а тази, която ще готви храната на царя е отпред.

Накрая принцът решил:

— Аз ще пусна една стрела и която от вас трите посочи стрелата, тя ще готви храната.

Той стрелял с лъка и стрелата паднала пред принцеса Ксерлигун. Йог-таму-нцо обърнала стрелата и я забола в собствената си пола. Принцът се приближил, видял, че стрелата лежи пред Йог-таму-нцо и казал:

— Както е речено, така да бъде! Щом стрелата сочи към тебе, ти ще готвиш храната.

Те продължили пътя си и стигнали до царския дворец. Там имало езеро. Йог-таму-нцо хванала Ксерлигун и я хвърлила в езерото, а самата тя станала царица, след като се оженила за принца, който станал цар. А Нгулигун изпратила да пасе овцете.

Всеки ден Нгулигун изкарвала стадото, отивала при езерото и запявала:

Нгулигун е овчарка, пасе на царя стадата.

Ксерлигун е тук долу, в езерото, под водата.

Йог-таму-нцо е царица, на царя готви храната.

А Ксерлигун, след като потънала, отишла право в подводния дворец Улигсигла-ренчин и заживяла там отново като принцеса. Когато

чула пеенето на сестра си, тя се показала от водата, донесла хляб и месо и ѝ заръчала:

— Изяж всичко без остатък! Не носи нищо в двореца!

Един ден Нгулигун пъхнала в пазвата си едно парченце и забравила за това. Когато била в двореца и се преобличала, парченцето паднало на пода, но Нгулигун не се навела да го вземе.

Йог-таму-нцо намерила късчето храна и попитала Нгулигун:

— Откъде се е взело това парче храна?

Нгулигун казала, че другите овчари са ѝ го дали. Царицата разпитала всички овчари, но те казали, че не са давали нищо на Нгулигун. Царицата отново попитала Нгулигун откъде е взела парченцето храна и тя признала, че ходи всеки ден на брега на езерото и пее:

Нгулигун е овчарка, пасе на царя стадата.

Ксерлигун е тук долу, в езерото, под водата.

Йог-таму-нцо е царица, на царя готви храната.

Тогава сестра ѝ излиза над водата и ѝ дава малко хляб и месо.

На другия ден Йог-таму-нцо затворила Нгулигун в двореца, а самата тя отишла да пасе овцете с нейните другари, като взела със себе си един палешник. Тя запалила огън от сух овчи тор, нагорещила палешника до червено, после отишла на брега на езерото и запяла:

Нгулигун е овчарка, пасе на царя стадата.

Ксерлигун е тук долу, в езерото, под водата.

Йог-таму-нцо е царица, на царя готви храната.

Ксерлигун се подала от водата с месо и хляб. Йог-таму-нцо ѝ разцепила главата с нажежения палешник. Ксерлигун се скрила отново под водата и цялата вода на езерото почервеняла от кръвта ѝ.

На следващия ден Нгулигун отишла при езерото и повикала сестра си, но сестра ѝ не се появила. Седем дни Нгулигун напразно

призовавала сестра си, най-сетне тя излязла над водата с превързана глава и каза:

— Седни върху мене и аз ще те взема със себе си!

Нгулигун не посмяла да влезе във водата. Тогава Ксерлигун ѝ каза:

— Аз не мога да дойда при тебе, защото не мога вече да живея на сушата! Но ако ти не искаш да влезеш във водата, повече няма да ме видиш!

След време Нгулигун добила дете, което било наполовина златно, наполовина сребърно. Йог-таму-нцо заповядала да го хвърлят при овцете да го стъпчат, но овцете се разбягали изплашени. Когато Йог-таму-нцо наредила да хвърлят детето при конете, конете също хукнали да бягат. Тогава хвърлили детето при кравите, но и те побягнали.

Накрая Йог-таму-нцо каза да изкопаят дупка в кошарата на овцете, да сложат вътре детето и да го покриват, както е живо, със сух тор, а на мястото му при Нгулигун да оставят едно кученце, и каза на царя:

— Нгулигун доби кученце!

Скоро върху гроба на златното дете поникнало цветето Меток бама. Една овца изяла цветето и оагнила едно петнисто агне. Агнето казало на Нгулигун:

— Майко! Не ходи в степта! Аз ще паса овцете вместо тебе.

Нгулигун не ходела повече в степта, овцете се грижели за петнистото агне, сами се пасели и сами се прибирали от паша.

Агнето пак казало на Нгулигун:

— Майко, кажи на Йог-таму-нцо за мене, кажи ѝ, че това агне трябва да се заколи, защото винаги увлича овцете надалече в степта, първо към планините, а после ги води към водата. Когато тя изяде месото ми, събери всички кости, и целите, и натрошените, и ги отнеси в някоя пещера.

Нгулигун каза на Йог-таму-нцо:

— Това петнисто агне трябва да бъде заклано! То води надалече стадото, първо към планините, а после към водата.

— Ти лъжеш! По-скоро ти се иска да си хапнеш от месото му! — каза Йог-таму-нцо и сама отишла да пасе овцете. Отначало агнето повело стадото надалече в степта, чак до подножието на планината, а

после го повело към водата. Йог-таму-нцо капнала от умора и като докарала стадото, казала на Нгулигун:

— Ти беше права! Това агне трябва да се заколи.

Заклали агнето. Нгулигун събрала всичките кости, и целите, и натрошените, и ги сложила в една пещера.

След седем дена, един малък монах се появил в пещерата. Нгулигун се опитала да вземе момчето на ръце, но като го поела, то се разпаднало и там имало отново само купчина кости.

След още седем дена, един стар монах се появил в пещерата. Нгулигун отново се опитала да го поеме, но и този път той се разпаднал на кости.

След нови седем дена един млад монах се появил в пещерата. Нгулигун се опитала да го хване с две ръце и този път успяла. Монахът казал на Нгулигун:

— Майко! Иди при царя и му кажи, че един монах се е родил в пещерата!

Царят отишъл в пещерата и довел царицата Йог-таму-нцо със себе си. Царицата седнала до монаха, а Нгулигун седнала при изхода на пещерата.

Монахът ѝ казал:

— Майко, седни тук до мене!

Нгулигун станала и тръгнала натам, но царицата извикала:

— Не ѝ позволявай да сяда наблизо! Тя гъмжи от въшки!

Монахът казал на Нгулигун:

— Майко! Плюй на дланта ми!

Нгулигун плюла. Монахът поднесъл своята длан към лицето си и казал:

— Тази слюнка мирише на млякото на моята майка!

— Опитай моята слюнка — казала Йог-таму-нцо на монаха, — моята ще мирише по-хубаво от слюнката на една слугиня.

— Не — казал той на Йог-таму-нцо, — аз не искам твоята.

След това монахът измъкнал една плоча и я попитал:

— Когато вие дойдохте в царството, кой хвърли Ксерлигун в езерото?

— Йог-таму-нцо — отвърнала плочата.

— Когато Ксерлигун излезе от водата с хляб и месо за сестра си, кой разцепи главата ѝ?

— Йог-таму-нцо.

— Когато Нгулигун роди син, наполовина златен, наполовина сребърен, не заповяда ли Йог-таму-нцо да го заровят в земята и покрият с тор?

— Заповяда.

— Когато едно цвете поникна на неговия гроб, не го ли изяде една овца?

— Да, изяде го.

— Не роди ли тази овца едно петнисто агне?

— Да, роди.

— Не заповяда ли Йог-таму-нцо да се заколи агнето?

— Заповяда.

— Не събра ли Нгулигун костите на агнето?

— Събра ги.

— Не ги ли сложи в една пещера?

— Сложи ги.

— От тези кости ли се роди монахът, който сега седи до царицата?

— Да, това е същият монах.

Тогавя царят разбрал, че монахът е неговият син, който бил убит от царицата. Той заповядал да я вържат за седем коня и да ги подгонят в седем посоки. Това бил краят на Йог-таму-нцо.

[1] Тсампа (цзамба) — едно от любимите традиционни тибетски блюда от препечено ечемичено брашно, замесено с тибетски чай; понякога му добавят масло от як и сол, правят от сместа топчета и ги изпържват в тиган. — Б.пр. ↑

БРАТЯ ГРИМ ГЪСАРКАТА

Царят на една голяма страна умрял и оставил своята царица да се грижи за единственото им дете. Детето било дъщеря, която била чудно красива, и майка ѝ много я обичала и треперела над нея. Там имало и една добра фея, която била привързана към принцесата и помагала на майка ѝ да я гледа. Когато пораснала, сгодили я за един принц, който живеел много далече и като наближило времето за женитбата ѝ, тя се приготвила да отпътува за неговата страна. Тогава майка ѝ, царицата, сложила в чеиза ѝ много скъпи неща: злато, сребро и скъпоценности, накити и изящни рокли — накратко, всичко необходимо за една царска невеста. Дала ѝ и една прислужница да я придружава и да я предаде в ръцете на жениха и всяка от тях получила кон за пътуването. Обаче конят на принцесата бил подарък от феята, наричал се Фалада и можел да говори.

Когато дошло време да тръгват, феята отишла в спалнята си, взела едно ножче, отрязала къдрица от косата си и я дала на принцесата, като казала:

— Запази това, мило дете, защото то е талисман, който може да ти послужи по пътя.

После всички тъжно се сбогували с принцесата, а тя пъхнала къдрицата в пазвата си, възседнала коня и поела към царството на своя жених.

Един ден, както яздели край един поток, на принцесата много ѝ се допило вода и казала на прислужницата си:

— Моля те, слез до онзи поток и гребни малко вода със златната ми чаша, че ми се пие.

— Не — казала прислужницата, — като си жадна, слез сама, наведи се до водата и пий. Аз повече няма да ти бъда прислужница!

А тя била толкова жадна, че слезла от коня, коленичила над поточето и пила от него, защото се изплашила и не посмяла да извади златната си чаша, после заплакала и промълвила:

— Уви! Какво ще стане с мен?
А кѳдрицата ѳ отговорила:

— *Уви! Уви! Ако майка ти знаеше,
горко, горко щеше да се кае!*

Но принцесата била много кротка и хрисима и нищо не отвърнала на лошото държание на прислужницата, а отново възседнала коня си.

После те продължили да яздят по пътя си, докато денят станал толкова горещ и слънцето така палещо, че невястата отново започнала да изпитва силна жажда, и когато най-сетне стигнали до една река, тя забравила грубите думи на прислужницата и казала:

— Моля те, слез и ми донеси в златната чаша малко вода да пийна.

Ала прислужницата ѳ отвърнала още по-надуто от преди:

— Пий, като ти се пие, но аз няма да ти бъда прислужница!

Принцесата била толкова ожадняла, че слязла от коня си, легнала, надвесила глава над бързия поток, заплакала и казала:

— Какво ще стане с мен?

А кѳдрицата коса пак ѳ отговорила:

— *Уви! Уви! Ако майка ти знаеше,
горко, горко щеше да се кае!*

Но като се навеждала да пие, кѳдрицата паднала от пазвата ѳ и водата я отнесла. Тя била толкова изплашена, че не видяла това, но прислужницата видяла и била много доволна, защото разпознала талисмана и разбрала, че сега бедната невяста ще бъде в нейна власт, след като е загубила косата. Когато невястата се напила и понечила да възседне отново Фалада, прислужницата казала:

— Аз ще яздя Фалада, а ти можеш да вземеш моя кон в замяна.

Така тя била принудена да се раздели с коня си, а скоро след това да свали царските си дрехи и да облече бедняшките дрехи на

прислужницата.

Накрая, когато приближили целта на пътуването, вероломната слугиня заплашила да убие господарката си, ако каже на някого какво се е случило. Но Фалада всичко видял и добре запомнил.

После прислужницата яхнала Фалада, а истинската невеста възседнала другия кон и те продължили да яздят по този начин, докато стигнали до царския дворец. Настъпила голяма радост при пристигането им, а царският син се спуснал да ги посрещне и поел прислужницата от коня ѝ, мислейки я за тази, която щяла да му бъде жена. Тя била отведена в царските покои на горния етаж, а на истинската принцеса казали да остане долу в двора.

Обаче старият цар точно в този момент като нямал какво друго да прави, седял до прозореца и гледал какво става навън, и я видял на двора. Тъй като тя изглеждала много хубава и твърде изтънчена за прислужница, той отишъл в царските покои да пита невестата коя е тази, дете е дошла с нея и сега стои долу в двора.

— Взех я с мен да ми прави компания по пътя — казала тя. — Моля, дайте на момичето да върши нещо, че да не стои без работа.

Отначало старият цар не можел да измисли каква работа да ѝ даде, но накрая казал:

— Има едно момче, дете пасе гъските ми, тя може да отиде да му помага.

Името на момчето, на което истинската невеста щяла да помага да пасе царските гъски, било Кюрдхен.

А фалшивата невеста казала на царския син:

— Скъпи съпруге, моля те, направи ми една услуга.

— На драго сърце — казал принцът.

— Кажу ми на някого от твоите колачи да отсече главата на коня, който яздех, защото беше много непокорен и ужасно ме измъчи по пътя.

Но истината била, че тя много се страхувала да не би Фалада да проговори някой ден и да разкаже как е постъпила с принцесата. Тя постигнала своето и верният Фалада бил убит. Но когато истинската принцеса узнала това, заплакала и помолила човека да прикове главата на Фалада на една голяма потъмняла градска порта, през която трябвало да минава всяка сутрин и вечер, че там да може все пак да го

вижда понякога. Колачът казал, че ще изпълни желанието ѝ, отрязал главата и я заковал под потъмнялата порта.

Рано на другата сутрин, когато с Кюрдхен излизали през портата, тя тъжно казала:

— *Фалада, Фалада, ти ли там висиш?*

А главата отговорила:

— *Невясто, невясто, ти ли там вървиш?
Уви! Уви! Ако майка ти знаеше,
горко, горко щеше да се кае!*

После излезли от града и подкарали гъските по-нататък. Като стигнала до ливадата, тя седнала на една височинка и разпуснала косата си на вълнисти къдрици, която била цялата от чисто сребро, и щом Кюрдхен я видял да блести на слънцето, дотичал и посегнал да си отскубне от къдриците, но тя извикала:

— *Духнете, ветрове, духнете!
На Кюрдхен шапката да отлети!
Духнете, ветрове, духнете!
Нека подир нея да върви!
Над хълмове, долини и скали —
далече я запратете,
та всички сребърни къдрици
да среша и навия.*

Тогава задухал такъв силен вятър, че отнесъл шапката на Кюрдхен, която отлетяла далече над хълмовете, а той бил принуден да се обърне и да се затича подир нея, и докато се върне, тя била сресала и навила косата си и я прибрала, както преди. Тогава той много се

разсърдил, намусил се и повече не ѝ проговорил. Пасли гъските, докато се мръкнало, и вечерта ги подкарали към къщи.

На другата сутрин, като минавали през потъмнялата порта, горката девойка погледнала нагоре към главата на Фалада и проплакала:

— *Фалада, Фалада, ти ли там висиш?*

А главата отговорила:

— *Невясто, невясто, ти ли там вървиш?
Уви! Уви! Ако майка ти знаеше,
горко, горко щеше да се кае!*

Тя подкарала гъските по-нататък и пак седнала на ливадата и започнала да се реши, както предишния път, и Кюрдхен дотичал при нея и поискал да я сграбчи за косата, но тя бързо извикала:

— *Духнете, ветрове, духнете!
На Кюрдхен шапката да отлети!
Духнете, ветрове, духнете!
Нека подир нея да върви!
Над хълмове, долини и скали —
далече я запратете,
та всички сребърни къдрици
да среша и навия.*

Тогавя духнал вятър и отвял шапката му, която отлетяла далече оттатък хълмовете, така че той трябвало да тича след нея, както преди, а когато се върнал, тя била вързала отново косата си и я прибрала цялата. И така, те пасли гъските, докато се стъмнило.

Вечерта, когато се прибрали, Кюрдхен отишъл при стария цар и казал:

— Не искам повече това чудновато момиче да ми помага да паса гъските.

— Защо? — попитал царят.

— Защото вместо да свърши нещо полезно, тя по цял ден само ме ядосва.

Тогава царят го накарал да му разкаже какво се е случило. И Кюрдхен казал:

— Когато сутрин минаваме през потъмнялата порта със стадото гъски, тя плаче и разговаря с една конска глава, която виси на стената, и казва:

„Фалада, Фалада, ти ли там висиш?“

А главата отговаря:

*„Невясто, невясто, ти ли там вървиш?
Уви! Уви! Ако майка ти знаеше,
горко, горко щеше да се кае!“*

И Кюрдхен продължил да разказва на царя онова, което се случвало на ливадата, където пасели гъските: как шапката му отлитала и той трябвало да я гони и да оставя своето ято гъски без надзор. Стариият цар казал на момчето на другия ден пак да изведат гъските, а на разсъмване застанал зад потъмнялата порта и чул как девойката заговорила на Фалада и как Фалада отговорил. После царят отишъл на полето и се скрил в един храст край ливадата, и скоро видял със собствените си очи как те докарали ятото гъски и как, малко по-късно, тя разпуснала косата си, която заблестяла на слънцето. А после я чул да казва:

*— Духнете, ветрове, духнете!
На Кюрдхен шапката да отлети!
Духнете, ветрове, духнете!*

*Нека подир нея да върви!
Над хълмове, долини и скали —
далече я запратете,
та всички сребърни къдрици
да среша и навия.*

Скоро духнал силен вятър и отнесъл шапката на Кюрдхен, Кюрдхен хукнал след нея, а девойката започнала да реши и навива косата си. Старият цар всичко видял и си отишъл, без да го забележат, а когато малката гъсарка се прибрала вечерта, той я извикал настрана и я попитал защо прави така, но тя избухнала в сълзи и рекла:

— Не мога да Ви кажа и не бива да казвам на никого, защото ще изгубя живота си.

Ала старият цар бил много настойчив и не я оставил на мира, докато не му разказала цялата история, от начало до край, дума по дума. И много добре направила, защото когато свършила разказа си, царят заповядал да я облекат в царски дрехи и останал изумен, като видял колко е хубава. После повикал сина си и му казал, че неговата невеста е фалшива, че тя е просто една прислужница, а истинската невеста стои пред него. Младият цар се зарадвал, като видял хубостта ѝ и чул колко кротка и търпелива била.

Без да каже нищо на фалшивата невеста, царят заповядал да пригответ голямо празненство за всички в двореца. Начело седял младоженецът, с фалшивата принцеса от едната му страна и истинската от другата, но пак никой не я познал, защото красотата ѝ заслепявала погледа им, а и тя никак не приличала на малката гъсарка, така облечена с великолепната си рокля. След като яли, пили и се веселили, старият цар рекъл, че ще им разкаже една приказка. Той започнал и разказал цялата история на принцесата, но така, сякаш я е чул отдавна, и попитал истинската прислужница какво смята, че трябва да се направи с някоя, която е постъпила така.

— Нищо друго — казала фалшивата невеста, — освен да бъде затворена в буре, обковано със забити навътре остри гвоздеи, и към бурето да впрегнат два бели коня, които да го влачат от улица на улица, докато тя умре.

— Ти си тази! — казал старият цар. — И тъй като сама се осъди, така и ще направим с теб.

Младият цар се оженил за истинската си невеста и те царували мирно и честито до края на дните си, а добрата фея дошла да ги посети и върнала живота на верния Фалада.

Илюстрация: Робърт Анинг Бел

КАК СТРАННИКЪТ РАЗДЕЛИЛ КАМИЛИТЕ УЗБЕКСКА ПРИКАЗКА

Веднъж през пустинята вървял, поклащайки се на гърба на камилата си, изнурен от жегата странник. Когато слънцето било вече почти залязло, той пристигнал в едно село, притихнало под сгъстяващите се сенки на малък оазис. Слязъл от камилата и помолил първия срещнат жител на селото за глътка вода.

— Заповядай! — казал младият човек и подал на странника мях с прохладна вода.

Странникът пил до насита.

— Благодаря! — казал той. — Иска ми се с нещо да ти се отблагодаря за тези глътки, които прогониха жаждата ми. Не бих ли могъл с нещо да ти бъда полезен, преди да продължа пътя си?

— Ех — отвърнал момъкът, — сполайти! Ала боя се, че никой не ще може да помогне. В нашето семейство не можем да разрешим един печален спор. Аз съм най-малкият от трима братя. Преди няколко дни си замина баща ни от този свят. Ние не сме богати хора, цялото състояние на баща ми се състои от седемнайсет камили. И ето, баща ни завеща половината от стадото да бъде за най-големия ми брат, една трета да отиде у средния и една девета част — за мене. Но как бихме могли да разделим седемнайсет камили по такъв начин? Никак не ни се ще да колим някои от камилите, за да извършим справедливо делбата, камилите са ни нужни живи.

— Добре, да идем у вас и да се опитаме да изпълним волята на баща ти — предложил странникът.

Когато влезли в къщата, странникът видял как край огнището седят другите двама братя заедно с майка си и отчаяно спорят. Най-малкият представил госта.

— Вече чух за вашата тегоба — казал странникът. — Мисля, че ще мога да ви помогна да изпълните волята на баща ви. Ето, аз сега ще ви подаря моята камила и така стадото ви вече ще наброява осемнайсет камили. Половината от тези камили ще получи най-

големият брат. Така на него ще му се паднат девет камили. Една трета от тях ще бъдат за средния брат — или той ще има шест камили. И накрая една девета част ще отиде у най-малкия брат. Така той ще стане собственик на две от животните...

— Но тогава камилите стават общо седемнайсет — извикали братята — толкова, колкото ни остави баща ни.

— Точно така — усмихнал се странникът. — По щастливо съвпадение една от камилите се оказва в повече и това е моята камила. Ако вие ми я върнете, то аз не бих се отказал да си я взема, за да не се налага да вървя пеш из пустинята.

Благодарните братя му върнали камилата и странникът продължил пътя си.

Илюстрация: Катрин Франсис Фрер (Catherine Frances Frere, 1868)

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ТРЪГНАЛ ДА СИ ТЪРСИ КЪСМЕТА ИНДИЙСКА ПРИКАЗКА

Имало някога един много беден човек, който имал жена и дванайсет деца, но нямал нито рупия. Горките деца често плачели от глад, а мъжът и жена му не знаели какво да правят. Накрая той се ядосал на Господ и казал:

— Колко е лош Господ! Дава ми толкова много деца, а никакви пари!

И тръгнал да узнае защо е такава съдбата му.

В джунглата видял една камила с две тежки торби злато на гърба. Тази камила принадлежала на един раджа и някога пътувала с други камили и със слугите на раджата към друга страна, като носела торбите със злато. Всяка нощ те станували и тръгвали отново рано сутринта, но една сутрин слугите забравили тази камила и камилата забравила пътя за дома, а чувалите били твърде здраво завързани, за да може сама да се отърве от тях. Така тя се лутала из джунглата с торбите на гърба си дванайсет години. Камилата попитала сиромаха накъде се е запътил.

— Тръгнал съм да си търся късмета, за да го питам защо съм така беден — отвърнал той.

Камилата рекла:

— Попитай го също защо дванайсет години трябваше да нося тези две торби злато. През цялото това време не можах да полегна, да ям или да пия.

— Добре — казал човекът и продължил нататък.

После стигнал до една река, в която видял един крокодил. Крокодилът го пренесъл през реката и когато стигнал до другия бряг, го запитал къде отива. Човекът казал:

— Тръгнал съм да си търся късмета, за да го питам защо съм така беден.

— Тогава — казал крокодилът, — попитай го също, защо от дванайсет години имам силно парене в стомаха си.

— Ще го питам — казал човекът.

След това продължил нататък, докато стигнал до един тигър, който лежал на земята с голям трън, забоден в лапата му. Този тигър веднъж бил отишъл да си търси храна и като не гледал къде върви, стъпил на бодил и трънът се забил в лапата му. Тогава Бог много се ядосал и казал: „Понеже си толкова невнимателен и глупав и не гледаш къде ходиш, дванайсет години този трън да остане в лапата ти!“

— Къде отиваш? — попитал тигърът човека.

— Отивам да търся късмета си, за да го попитам защо съм толкова беден. Някой ми каза, че късметът ми е много, много далеч, на дванайсет години път от моята страна, и лежи, и че трябва да взема една дебела тояга и да го бия с всичка сила.

— Попитай го също — казал тигърът, — защо от дванайсет години имам този трън в лапата си и не мога да го извадя, колкото и да се опитвам.

— Добре, ще го питам — казал човекът.

После той стигнал до мястото, където живеят късметите на всички хора. Късметите са камъни, някои изправени, а други лежат на земята.

— Този трябва да е моят — казал той, — лежи на земята, ето защо съм така беден.

И той вдигнал дебелата тояга, която държал в ръката си, и го бил, бил, бил, но късметът пак не се помръдвал.

Като приближила нощта, спрял да го бие и Бог изпратил душа в късмета на сиромаша, и той станал човек, изправил се, погледнал сиромаша и казал:

— Защо ме би толкова много?

— Защото си лежеше, а аз съм много беден и у дома жена ми и децата ми умират от глад.

— О, нещата ще тръгнат добре при теб сега — казал късметът и човекът се успокоил. Той казал на своя късмет:

— Като идвах насам, срещнах една камила, която от дванайсет години броди с две тежки торби злато на гърба си и иска да узнае защо трябва да ги носи.

— О — казал късметът, — просто свали торбите от гърба ѝ и тя ще бъде свободна.

— Ще го сторя — казал сиромаяхът. — После срещнах един крокодил, който от дванайсет години има силно парене в стомаха си.

Късметът рекъл:

— В стомаха му има един огромен рубин, голям колкото дланта ти. Ако крокодилът повърне рубина, ще бъде напълно излекуван.

— След това срещнах един тигър, който от дванайсет години има голям трън в лапата си и не може да го извади.

— Издърпай го със зъбите си — казал късметът.

А после Бог изтеглил душата и късметът станал отново камък, който стоял изправен на земята.

След това човекът поел към дома си и стигнал до тигъра.

— Какво ти каза късметът? — попитал тигърът.

— Подай си лапата и аз ще измъкна тръна — казал сиромаяхът.

Тигърът си протегнал лапата със забития в нея трън и човекът извадил тръна със зъбите си. Това бил много голям трън, колкото човешка длан. Тигърът почувствал благодарност към сиромаяха и тъй като бил много богат, понеже бил изял много раджи и хора и притежавал всичките им пари, рекъл на човека:

— Ще ти дам злато, за да ти се отплатя за добрината.

— Ти нямаш пари — казал човекът.

— Имам — казал тигърът и влязъл в леговището си, а сиромаяхът го последвал.

— Дай си кърпата — рекъл тигърът.

Човекът постлал кърпата си на земята. Тогава тигърът взел много злато и скъпоценни камъни и отрупал кърпата с тях. А сиромаяхът ги вързал в кърпата, нарамил вързопа, благодарил на тигъра и си тръгнал.

После срещнал крокодила, който го пренесъл през реката. Крокодилът казал:

— Попита ли късмета си защо имам толкова силно парене в стомаха?

— Да — казал човекът. — То е, защото имаш много голям рубин в стомаха си. Ако го повърнеш, ще ти мине.

Тогава крокодилът изхвърлил рубина през устата си и в същия миг паренето в стомаха му престанало.

— Ах — казал крокодилът, като погледнал рубина. — Глътнах това веднъж, когато пиех вода.

Той дал рубина на човека и рекъл:

— За да ти се отплатя за добрината, ще ти дам този рубин. Той е много ценен камък.

Бедният човек благодарил на крокодила, сложил рубина във вързопа и продължил пътя си, докато стигнал до камила, която казала:

— Попита ли късмета си защо трябва да нося тези две торби злато?

— Попитах — отвърнал човекът и свалил торбите от гърба на камила.

Колко щастлива и благодарна била камила!

— Колко мило от твоя страна — казала тя на човека, — че свали торбите. Сега ще мога да ям, да пия и да лягам. Понеже ми направи толкова добро, давам ти двете торби злато и ще ги отнеса заедно с вързопа ти до дома ти вместо теб, а след това ще се върна да си живея тук в джунглата.

Тогава сиромашът сложил двете торби злато и вързопа си на камила, която ги носила до къщата му. Когато пристигнал там, той свалил торбите и вързопа си от камила, която му благодарил още веднъж за добрината и се върнала в своята джунгла, чувствайки се много щастлива, че се е отървала от тежкия си товар.

Щом жената и децата на сиромаша видели златото, скъпоценните камъни и рубина, те извикали:

— Откъде имаш всичко това?

И мъжът им разказал цялата си история.

Той купил храна за жена си и децата си и хубава къща, и дрехи, защото сега бил много богат.

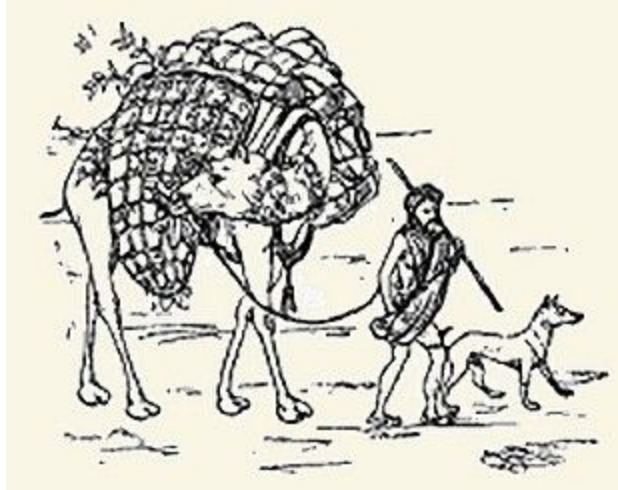

Иллюстрация: Индийски художник (Charles Swynnerton. Indian Nights' Entertainment; or, Folk-Tales from the Upper Indus. Illustrations by Native Hands. London: Elliot Stock, 1892)

УРАШИМАТАРО

ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

Имало едно време едно достопочтено възрастно семейство, което живеело на морския бряг и се издържало от риболов. Те имали само едно дете, син, който бил тяхната гордост и радост, и заради него били готови да работят упорито по цял ден и никога не се чувствали уморени или недоволни от съдбата си. Името на сина било Урашиматаро, което на японски означава „Син на острова“, и той бил добър снажен младеж и умел рибар, който не се боял нито от вятъра, нито от времето. Дори и най-смелият моряк в цялото село не дръзвал да отиде толкова навътре в морето, както Урашиматаро, и съседите често клатели глава и казвали на родителите му:

— Ако синът ви продължава да е толкова безразсъден, един ден ще му изневери късметът и накрая вълните ще го погълнат.

Но Урашиматаро не обръщал внимание на тези забележки и понеже бил много умел при управляването на лодка, старите хора много рядко се тревожели за него.

В една хубава ясна утрин, докато изтеглял пълните си мрежи в лодката, той видял сред рибите мъничка морска костенурчица. Зарадвал се на трофея си и хвърлил костенурката в един дървен съд, за да се запази, докато се прибере у дома, и тогава изведнъж тя се съвзела и с треперещ глас го замолила да пощади живота ѝ.

— Все пак — казала тя, — каква полза ще имаш от мен? Аз съм толкова малка и дребна и с удоволствие бих поживяла още малко. Бъди милостив и ме освободи, а аз знам как да докажа благодарността си.

Тъй като Урашиматаро бил много добродушен, а освен това никога не можел да казва „не“, той взел костенурката и я хвърлил обратно в морето.

Годините бързо отлитали и всяка сутрин Урашиматаро излизал с лодката си в открито море. Но един ден, когато се отправял към малък залив между няколко скали, се извила силна вихрушка, която разбила лодката му на парчета и вълните я погълнали. Самият Урашиматаро

едва не споделил съдбата ѝ. Но той бил голям плувец и се борел упорито да стигне до брега. Тогава видял, че една голяма морска костенурка плува към него и през воя на бурята я чул да казва:

— Аз съм костенурката, чийто живот ти някога спаси. Сега ще платя дълга си и ще ти се отблагодаря. Сушата е все още много далече и без моята помощ никога няма да се добереш дотам. Качи се на гърба ми и ще те заведа, където пожелаеш.

Урашиматаро не чакал да го молят повторно и с благодарност приел приятелската помощ. Но щом се намерил седнал стабилно върху черупката, костенурката предложила да не се връщат веднага на брега, а да отидат под водата и да разгледат някои от чудесата, които се криели там.

Урашиматаро на драго сърце се съгласил и в миг те били дълбоко, дълбоко долу, с много метри синя вода над главите си. О, колко бързо се стрелкали през тихото топло море! Момъкът се държал здраво и се чудел къде отиват и колко дълго ще пътуват. Три дни те се носили бързо напред, докато накрая костенурката спряла пред един великолепен дворец, грейнал от злато и сребро, кристали и скъпоценни камъни и украсен тук-там с клонки от бледорозови корали и блестящи перли. Но ако Урашиматаро бил смаян от красотата отвън, той онемял при вида на залата вътре, която била осветена от блясъка на рибени люспи.

— Къде си ме довела? — попитал той водачката си полугласно.

— В двореца на Рингу, дома на бога на морето, чийто поданици сме всички ние — отговорила костенурката. — Аз съм първата придворна дама на дъщеря му, прекрасната принцеса Отохиме, която скоро ще видиш.

Урашиматаро бил все още толкова объркан от споходилите го приключения, че чакал замаян да види какво ще се случи по-нататък. А костенурката, която била говорила за него толкова много на принцесата, че тя пожелала да го види, отишла веднага да извести за пристигането му. Щом принцесата го съгледала, сърцето ѝ било запленено от него и тя го замолила да остане с нея, а в замяна му обещала, че той никога няма да остарее и красотата му няма да повехне.

— Не е ли това достатъчна награда? — попитала тя с усмивка и изглеждала така прекрасна, както самото слънце. Урашиматаро казал

„Да“ и останал там. За колко дълго? Това той щял да разбере по-късно.

Животът му минавал и всеки час изглеждал по-щастлив от предишния, докато един ден го обхванал огромен копнеж да види родителите си. Той твърдо му се противопоставял, защото знаел, че ще наскърби принцесата, но копнежът му се усилвал все повече и повече, докато накрая той станал толкова тъжен, че принцесата поискала да узнае какво не е наред. Тогава той й казал за желанието си да посети предишния си дом и че трябва да види още веднъж родителите си. Принцесата почти се вцепенила от страх и го умолявала да остане при нея, иначе непременно щяло да се случи нещо ужасно.

— Ти никога няма да се върнеш и няма да се видим повече — заплакала тя горчиво. Но Урашиматаро бил непоколебим и повторил:

— Само този път ще те оставя, а след това ще се върна при теб завинаги.

Тъжно поклатила глава принцесата и бавно отговорила:

— Има един начин да се върнеш благополучно, но боя се, че никога няма да се съгласиш с условията.

— Ще направя всичко, което ще ме върне при теб — извикал Урашиматаро, като я гледал нежно, но принцесата мълчала. Тя знаела много добре, че когато той я остави, никога повече няма да види лицето му. След това взела от една лавица малка златна кутийка и я дала на Урашиматаро, като го помолила да я пази грижливо и най-важното: никога да не я отваря.

— Ако можеш да изпълниш това — казала тя, докато се сбогувала с него — твоята приятелка костенурката ще те посрещне на брега и ще те пренесе отново при мен.

Урашиматаро й благодарил от сърце и тържествено се заклел да изпълни заръката й. Той скрил кутията на сигурно място в дрехите си, седнал на гърба на костенурката и се изгубил по океанския си път, махайки с ръка на принцесата.

Три дни и три ноци те плавали през морето и най-сетне Урашиматаро пристигнал на морския бряг, където бил старият му дом. Костенурката се сбогувала с него и след миг вече я нямало.

Урашиматаро наближил селото с бързи и радостни стъпки. Той видял дима, който се виел през покрива на една къща, и самия тръстиков покрив, където били нагъсто поникнали зелени растения. Чул врявата и виковете на децата, а от един прозорец, покрай който

минал, идвали звуците на арфа и като че ли всичко го приветствало с добре дошъл за завръщането му. Но изведнъж нещо го жегнало в сърцето, докато бродел по улицата. Все пак, всичко се било изменило. Нито хората, нито къщите били онези, които знаел. Скоро видял стария си дом. Да, той все още бил там, но имал странен вид. С тревога почукал на вратата и попитал жената, която отворила, за родителите си. Но тя не знаела имената им и не могла да му каже нищо за тях.

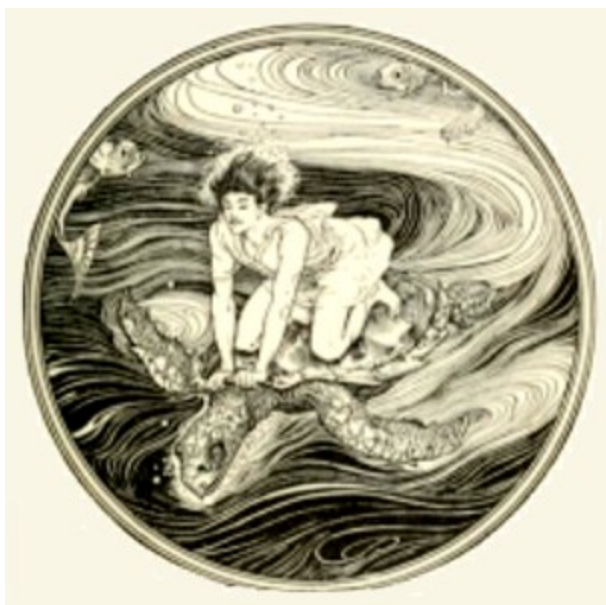
Още по-обезпокоен, той се втурнал към гробището, единственото място, което можело да му съобщи каквото искал да узнае. Там поне щял да разбере какво означава всичко това. И бил прав. След малко стоял пред гроба на родителите си и датата, написана върху камъка, била почти същата дата, когато те загубили сина си, и той ги бил изоставил заради дъщерята на морето. И разбрал, че откакто напуснал дома си, били минали триста години.

Разтреперан от ужас при откритието си, той се върнал отново на селската улица, като се надявал да срещне някой, който би могъл да му разкаже за миналото. Но когато се заговорил с един човек, той разбрал, че не сънува, макар и да му се струвало, че е загубил ума си.

В отчаянието си той се сетил за кутията, която била подарък от принцесата. Може би, въпреки всичко, това ужасно нещо не било истина. Той сигурно бил омагьосан от някой вълшебник, а в ръката му се намирало средството срещу магията. Почти несъзнателно отворил кутията и от нея излетяла пурпурна мъгла. Той държал празната кутия в ръката си и докато гледал, видял, че свежата му ръка на младеж изведнъж се сбръчкала като ръката на много стар човек. Изтичал до ручей, който се вливал в бистър поток надолу по планината и се видял отразен като в огледало. Това, което го гледало оттам, било лицето на една мумия. Съкрушен до смърт, той се затърлил обратно през селото и никой не познал в този грохнал старец силния красив младеж, който преминал по улицата преди един час. Той закретал уморено назад, докато стигнал до брега, седнал тъжно на една скала и с висок глас призовал костенурката. Но тя никога повече не се върнала, а вместо това смъртта дошла скоро и го освободила.

Ала преди това да се случи, хората, които го видели да седи самотно на брега, чули историята му и когато децата им били непослушни, те често им разказвали за добрия син, който от любов

към родителите си се отказал от великолепието и чудесата на морския дворец и от най-красивата жена в света.

Илюстрация: Х. Дж. Форд

ДЕЛВА СЪС ЗЛАТО

ВИЕТНАМСКА ПРИКАЗКА

В едно село имало старец и старица. Както всички в селото, те живеели много бедно и макар че се трудели от сутрин до вечер, преживявали с по една шепа ориз, малко корени и варен зеленчук, а месо хапвали само когато някой от селото убие диво прасе в гората и раздаде по малко на всички.

В този край валели такива обилни и продължителни дъждове, че всичко растяло много бързо. Налагало се от време на време да разчистват буйната растителност, защото иначе джунглата щяла да погълне домовете им. Веднъж старецът отишъл с мъжете от селото да секат и изкореняват гората, която била стигнала вече до крайните колиби. Това било трудна работа, гъстите храсти били жилави, а палмите, макар и тънки, трябвало първо да се отсекат, а след това корените им да се изкопаят с мотика.

Както копаел около един корен, изведнъж мотиката на стареца се ударила в някакъв камък и се счупила. Той спрял и се навел да разчисти с ръце. Тогава видял, че това не е камък, а горната част на голяма каменна делва, вкопана в земята. Когато с голяма мъка успял да я отвори с помощта на ножа си, видял, че е пълна догоре със златни монети. Той нищо не казал, а сложил обратно капака, затрупал отново делвата с пръст, нахвърлял отгоре палмови листа и си отишъл вкъщи.

Когато разказал на жена си какво му се е случило, тя хем се зарадвала, хем се ядосала, че е оставил златото.

— Но защо направи така? Защо не взе парите, та те са ни били дар от небето! Сега някой ще ги намери и ще ги вземе, а ние ще си останем бедни като преди — завайкала се тя.

Но старецът казал:

— Тези пари не са мои. Ако наистина са дар от небето, небето ще се погрижи да ми ги даде. А ако не са, то тогава такива пари не ми трябват.

На старицата обаче не ѝ харесали тези думи и започнала да му се кара. Така те се разправяли дълго време, но не можели да постигнат съгласие. Но не щеш ли, през това време покрай тяхната колиба минали трима крадци и чули всичко. Те се спогледали алчно и хукнали към мястото, което старецът бил описал. Още било светло и те лесно намерили купчината палмови листа с дълги дръжки, разхвърляли ги настрани и започнали с голи ръце да копаят още рохкавата пръст. Тримата извикали радостно, когато напипали каменния капак и трескаво разчистили пръстта от него, но както и да се опитвали с ножовете си да го отхлупят, не успели дори да го помръднат. Тогава решили да изпратят единия от тях да донесе мотики, лопати и палмови въжета, за да извадят делвата, а другите двама останали да пазят златото.

Било вече тъмно, когато те, целите в кал, най-последно измъкнали делвата и с големи усилия я довели до колибата, в която живеели. Като я внесли вътре и затворили вратата, тримата нетърпеливо я обкръжили и заобсъждали как да я отворят. Само че този път, за тяхно учудване, щом докоснали капака и той се плъзнал встрани. Ала вместо златни монети, вътре било пълно с навити на кълбо змии, които се размърдали и засъскали. Крадците побързали да сложат обратно капака и даже го зачукали за по-сигурно.

— Старецът се е подиграл с нас, сигурно ни е видял като минаваме! — казал първият.

— Той е знаел, че в делвата няма злато, и затова я е оставил, а ние повярвахме като глупаци, че някой може да намери богатство и да не го вземе — промълвил горчиво вторият.

— Трябва да му отмъстим — извикал третият. — Да занесем тези отровни влечуги пред вратата на дома му!

И те отново нарамили въжетата и затеглили делвата към колибата на стареца. После се скрили в близкия бамбуков гъсталак и зачакали да видят какво ще стане.

На сутринта старецът отворил вратата и видял делвата пред прага. Жена му дотичала при виковете му и двамата избутали делвата вътре. Когато я отворили, видели, че е пълна догоре със злато.

— Видя ли — казал старецът, — парите бяха дар от небето и небето се погрижи да дойдат при нас.

А тримата крадци се измъкнали тихо и посрамени си отишли.

ПЕТДЕСЕТ И ЕДИН РАЗБОЙНИЦИ ТАГАЛОГ (ФИЛИПИНСКА) ПРИКАЗКА^[1]

Имало някога двама братя, Хуан и Педро. Педро бил богат и бил по-големият, а Хуан бил много беден и изкарвал хляба си като дървосекач. Накрая Хуан толкова обеднял, че бил принуден да проси милостиня от брат си или, което било същото, да иска назаем. След дълги молби Педро дал на брат си ориз колкото за едно ядене, но се разкалял за щедростта си, отишъл и го махнал от огъня, докато братовата му жена го готвела, после си го отнесъл вкъщи.

Тогава Хуан се отправил към гората, като се надявал, че ще може да намери малко съчки, които да размени срещу храна, и се отдалечил много повече от друг път. Той дошъл до един път, който не познавал, и като повървял по него, стигнал до голяма отвесна скала, където пътят свършвал.

Хуан бил озадачен от това внезапно прекъсване на пътя и седнал зад един голям камък да размисли. Както седял там, един глас от вътрешността на скалата произнесъл:

— Отвори вратата! — и една врата в скалата се отворила от само себе си. Оттам излязъл един богато облечен мъж, последван от няколко други, на които казал, че ще ходят в един отдалечен град. После изрекъл:

— Затвори вратата! — и вратата се затворила и този път сама.

Хуан не бил сигурен дали няма още някой вътре, но не бил от страхливите, а и му било все едно дали ще бъде убит или ще умре от глад. И щом конете на разбойниците се отдалечили достатъчно, че да не го виждат, той смело се приближил до скалата и казал:

— Отвори вратата!

Вратата послушно се отворила и за него, както за разбойника, и той влязъл вътре. Намерил се в една огромна пещера, пълна с пари, скъпоценности и най-различни скъпи неща.

Като събрал набързо злато и скъпоценности, предостатъчни да го направят богат, той излязъл навън, без да забрави да каже:

— Затвори вратата! — и си отишъл вкъщи.

След като скрил по-голямата част от новопридобитото си богатство, той решил да обмени една-две златни монети за сребърни, за да може с тях да купи нещо за ядене. Отишъл в къщата на брат си да го помоли за услугата, но Педро не бил вкъщи, а неговата жена, която била не по-малка скъперница от Педро, не поискала да му обмени парите.

След известно време Педро се прибрал вкъщи и жена му казала, че Хуан има пари, а Педро, надявайки се да извлече някаква полза, отишъл в дома на Хуан и го заразпитвал надълго и широко за парите. Хуан му казал, че продал малко дърва в града и му платили със злато, но Педро не му повярвал и се скрил под къщата да подслушва. През нощта чул Хуан да разговаря с жена си и научил мястото и вълшебните думи. Той веднага взел три коня, с които да докара плячката, и се отправил към пещерата на разбойниците.

Щом пристигнал, отишъл право при скалата и казал:

— Отвори вратата! — и вратата веднага се отворила. Той влязъл вътре и казал:

— Затвори вратата! — и вратата здраво се затворила. Педро напълнил петнайсет големи торби с пари, всяка толкова тежка, че едва можел да я повдигне, и ги пренесъл до вратата, готови да се товарят на конете. В пещерата намерил голямо изобилие от храна и вино, не могъл да устои на изкушението да се почерпи за сметка на разбойниците и се нахвърлил да яде храната им и да пие хубавите им вина, докато се напил до загъпяване. Когато вече бил стигнал до това състояние, решил, че е време да се връща вкъщи. Заудрял по вратата с две ръце и завикал:

— Отвори се, проклетийо! Отвори се, тъпотийо! Гръм да те порази, ако не се отвориш! — и още сто други безсмислици, но нито веднъж не казал „Отвори вратата“.

Докато се занимавал с това, разбойниците се върнали, и като ги чул да идват, той се скрил под една голяма купчина пари, само носът му се подавал отвън. Разбойниците видели, че някой е идвал в пещерата в тяхно отсъствие и се спуснали да търсят неканения гост, докато един от тях не го открил да трепери под купчина монети. С

крясъци го измъкнали и го били, докато нашарили кожата му на ивици. После го разсекли на две половини и хвърлили тялото в реката, а конете му съсекли на парчета и ги хвърлили след него.

Когато Педро не се върнал, жена му се разтревожила и казала на Хуан къде е отишъл. През нощта Хуан се промъкнал незабелязано до мястото, открил тялото, занесъл го у дома и повикал един шивач да съшие двете части.

Обаче разбойниците разбрали, че са били ограбени и от още някой друг, затова, когато тялото на Педро било прибрано, главатарят отишъл в града да види кой е погребал трупа и като разпитал наоколо, научил, че Хуан внезапно е забогатял, а човекът, погребан наскоро, бил неговият брат.

Тогава главатарят на разбойниците отишъл в дома на Хуан, където в момента имало увеселение. Хуан познал главатаря и видял, че той задава много въпроси, но го посрещнал гостоприемно, като му поднесъл много ядене и пиене. Един от слугите се приближил и се престорил, че се любува на сабята на главатаря, докато тя се озовала в ръцете му. Тогава той започнал да показва своите умения по фехтовка и както въртял сабята насам-натам, завършил с един чудесен удар, при което главата на разбойника се търкулнала на пода.

Ден-два по-късно помощник-главатарят също дошъл в града и започнал да разпитва за главатаря. Той скоро узнал, че главатарят е убит в къщата на Хуан, но сега на вратата на Хуан пазели войници, затова трябвало да си послужи с хитрост. Той отишъл при Хуан и го попитал може ли да си отвори „тиенда“, или винопродавница, и Хуан, който го познал, казал:

— Може.

Тогава помощник-главатарят си заминал, но скоро се върнал със седем големи бъчви, във всяка от които имало по седем мъже.

Той складира бъчвите под къщата на Хуан, докато дойде време Хуан да заспи, когато ще могат да го убият по-сигурно и безопасно. След като свършил това, той влязъл в къщата, възнамерявайки да напие Хуан и след това да го убие, както Хуан сторил с главатаря. Ала Хуан успял пръв да напие помощник-главатаря и скоро и неговата глава, подобно на главатарската, се търкулнала на пода.

А на войниците долу, както на всички войници, им се искало да пийнат от големите бъчви, и един от тях взел свредел и се заел да

пробива една от бѣчвите. Докато правел това, един глас прошепнал:

— Заспа ли вече Хуан?

Войникът отвърнал:

— Още не — и отишъл да каже на Хуан. По негова заповед качили всички бѣчви в една лодка, натоварени с камъни и вериги, и ги хвърлили в морето. Така разбойниците загинали до един.

Хуан, който вече не се страхувал от разбойниците, често отивал в пещерата им и си вземал каквото си поиска. Накрая станал много виден и богат човек.

*Илюстрация: Philippine folklore stories. John Maurice Miller, editor.
Boston: Ginn & Co., 1904.*

[1] Тагалог (тагали) — втората по големина, след висаите, етническа група във Филипините, около 30 милиона души. ↑

ПРИНЦЪТ И КОСТЕНУРКАТА

ПРИКАЗКА ОТ ХИЛЯДА И ЕДНА НОЩ

Разказват, че някога, в много стари времена, живеел могъщ султан, когото Аллах надарил с трима сина: Али, най-големия, Хюсеин, средния, и Мохамед, най-малкия. Те всички били мъжествени и храбри воители, но най-малкият се откроявал сред тях със своята красота, смелост и великодушие. Баща им ги обичал еднакво и решил, че ще бъде най-справедливо да остави на тримата равни дялове от богатството и царството си.

Когато синовете му станали на възраст за женене, султанът извикал своя мъдър и благоразумен везир и му казал:

— О, везире, искам да намеря съпруги за моите трима синове и те извиках, за да ми дадеш съвет.

Везирът размишлявал един час, а после вдигнал глава и отговорил:

— О, владетелю на вечността, въпросът е деликатен, защото не може да се каже предварително кое е добро и кое лошо и никакви планове не могат да променят отреденото от съдбата. Аз предлагам да заведеш тримата принцове, въоръжени с лъкове и стрели, на терасата на двореца и там, след като им завържат очите, накарай всеки от тях да се завърти няколко пъти около себе си. След това нека пуснат стрелите право пред себе си и върху които къщи стрелите паднат, там изпрати своите хора. Нека да доведат стопаните на къщите пред теб и поискай от всеки да даде дъщеря си за жена на принца, чиято стрела е улучила неговата къща. Така всеки от синовете ти ще получи невеста според късмета си.

— Съветът ти е отличен и аз ще го последвам! — извикал султанът. Веднага щом синовете му се върнали от лов, той им казал за намерението си и ги завел с лъковете и стрелите им на терасата на двореца.

Дворцовите сановници ги последвали и наблюдавали със затаен дъх, докато завързвали очите на младежите. Най-големият принц се

завъртял и след това пуснал стрелата право пред себе си. Тя профучала бързо във въздуха и паднала върху жилището на един благородник с много висок сан. Стрелата на втория принц на свой ред паднала на терасата на главнокомандващия на султанската армия. Но когато Мохамед обтегнал лъка си, стрелата паднала върху една къща, за която никой не знаел чия е.

Султанът, придружен от свитата си, посетил трите къщи и видял, че дъщерите на видния големец и на главнокомандващия войската били хубави като месечини, а техните родители били много щастливи да ги омъжат за двамата принцове. Но когато владетелят посетил третата къща, където била паднала стрелата на Мохамед, там не намерил никакви обитатели, освен една голяма самотна костенурка.

Тъй като считал, че и дума не може да става един принц да се ожени за някакво си животно, султанът решил, че опитът трябва да се повтори. Най-младият принц се качил отново на терасата и отново пуснал една стрела със завързани очи, но тя паднала право върху къщата на голямата самотна костенурка. Това разгневило султана и той извикал:

— Кълна се в Аллаха, твоята стрелба не е сполучлива днес, сине мой! Прослави Пророка!

— Благословия и мир на него и приближените му и на верните нему! — отговорил Мохамед.

— Сега призови Аллаха — възкликнал султанът — и изпрати трета стрела!

— В името на милостивия и състрадателния! — извикал Мохамед, като силно обтегнал лъка си и изпратил трета стрела върху покрива на къщата, обитавана от голямата самотна костенурка.

Когато султанът напълно се убедил, че съдбата е избрала костенурката, той решил, че най-малкият му син трябва да остане ерген, и му казал:

— Сине мой, тъй като тази костенурка не е от нашата раса, от нашия вид и от нашата религия, по-добре е за теб изобщо да не се жениш, докато милостивият Аллах ни прибере отново при себе си.

Но младият Мохамед не бил съгласен с това и извикал:

— Кълна се в светостта на Пророка — да се слави името му, — че моето ергенство свърши! Щом като съдбата ми е определила голямата костенурка, аз ще се ожения за нея и това е!

— Явно е, че съдбата ти я е определила! — извикал смаяният султан. — Но би било чудовищно едно човешко същество да се ожени за костенурка!

— Аз не се интересувам от коя да е костенурка — извикал принцът. — Искам да се оженя точно за тази костенурка.

Султанът, който обичал сина си, повече не възразил, но въпреки че сватбите на Али и Хюсеин били празнувани с много блясък четирийсет дни и четирийсет ноци, никой в двореца — нито двамата по-големи братя, нито техните жени, нито жените на емирите и сановниците — не приел поканата за сватбата на Мохамед. Напротив, направили всичко възможно да му я провалят и вгорчат. Горкият Мохамед бил жестоко унижаван от подигравателни усмивки и обърнати гърбове, с които навсякъде го посрещали.

Минало време след трите сватби. Към годините и тегобите на властта на султана се добавило и разочарованието му от Мохамед. Това прегърбило снагата му и костите му изтънели. Той залинял и кожата му пожълтяла. Загубил апетита си, а с апетита и зрението, така че почти напълно ослепял.

Тримата принцове, които много обичали баща си, решили да не оставят повече здравето му на невежите и суеверни грижи на жените от харема. След като се уговорили помежду си, те отишли при султана и като му целунали ръка, казали:

— Скъпи татко, твоето лице пожълтява, апетитът ти намалява и зрението ти отслабва. Ако нещата продължават така, скоро ще се наложи да си късаме дрехите от скръб, че сме загубили опората на целия си живот. Затова ти трябва да се вслушаш в нашия съвет и да го последваш. Ние решихме, че не жените от харема, а нашите жени отсега нататък ще приготвят храната ти, защото те са много изкусни в кухнята и от тяхното готвене ще ти се възвърне апетитът, което ще ти даде сила и здраве, а с тях и зрението ти ще се възстанови.

Султанът бил дълбоко трогнат от загрижеността на синовете си.

— Аллах да изсипе благословията си над вас! — казал той. — Ала боя се, че това ще създаде голямо неудобство на жените ви.

— Неудобство на жените ни? — извикали те. — Те са твои покорни слугини и сега за тях няма по-важно нещо в живота от това да ти приготвят храната, която ще възстанови здравето ти. Ние се договорихме всяка от тях да приготвя отделно ястие и ти да си

избираш това, което най-много ти харесва на вид, мирис и вкус. Така апетитът ти ще се възвърне и очите ти ще се излекуват.

— Вие знаете по-добре от мене кое е най-доброто — отговорил султанът и ги прегърнал.

Тримата принцове отишли радостни при жените си и им заръчали да приготвят най-изключителните ястия, които умеят, и за да подтикнат съпругите си към съревнование, всеки от тях добавил:

— Много е важно баща ни да предпочете нашата кухня пред останалите!

След като дали своите нареждания на жените си, двамата по-големи братя не престанали да се шегуват с Мохамед и да го питат как готви една костенурка, но той посрещал всичките им подигравки със спокойна усмивка.

Неговата жена, голямата самотна костенурка, само чакала такава възможност, за да покаже на какво е способна. Тя се заловила веднага за работа и първата ѝ грижа била да изпрати една своя доверена прислужница при по-голямата си етърва с молба да ѝ даде всички изпражнения от плъхове и мишки, които успее да събере в къщата си, защото костенурката, която не използвала никакви други подправки, може би щяла да има нужда от тях при приготвянето на оризовите ястия за султана.

— За нищо на света няма да направя това — казала си жената на Али. — Ако от тези неща стават наистина хубави подправки, нека жалката костенурка си ги набави сама. Аз бих могла да ги използвам всичките за себе си.

А на прислужницата казала:

— Съжалявам, че трябва да откажа на молбата на господарката ти, но едва ли имам достатъчно изпражнения от плъхове и мишки и за собствените си нужди.

Когато прислужницата се върнала с този отговор, костенурката се засмяла доволно и я изпратила при жената на Хюсеин с молба за всичкия тор от кокошки и гълъби, с който разполага. Прислужницата и този път се върнала с празни ръце и с враждебно и оскърбително послание от втората принцеса. А когато костенурката я накарала да ѝ повтори думите на принцесата, тя изпаднала във възторг и толкова се развеселила, че се смяла, докато се преобърнала по гръб.

Щом се посъвзела малко, тя приготвила ястията, които умеела да прави най-добре, сложила ги в един съд, който покрила с плетен похлупак от ракията, а после го увила в салфетка, ухаеща на рози. След това изпратила прислужницата си с гозбата при султана точно в момента, когато другите две снахи изпращали робини с техните гозби.

Дошло време за ядене и султанът седнал пред трите блюда, но когато вдигнал похлупака на онова, което изпратила жената на най-големия му син, оттам се вдигнала такава мръсна пара и миризма на миши изпражнения, че можела да задуши и слон.

Това зловоние толкова разстроило султана, че той моментално изпаднал в несвяст. Когато най-после синовете му успели да го свестят с помощта на розова вода и като му духали с ветрила, той се надигнал, бълвайки ужасни проклетия по адрес на снаха си.

Като минало малко време, той се поуспокоил и се съгласил да опита второто блюдо. Но щом го отхлупил, смрадлива воня на прегорял птичи тор нахлула в гърлото и очите му и той помислил, че ослепява и че е настъпил последният му час. Едва когато отворили широко всички прозорци, изхвърлили блюдото и прекадили тамян, за да пречистят въздуха, погнусеният старец събрал сили да каже:

— Какво зло съм сторил на жените ви, синове мои, та се опитват да ме вкарат без време в гроба?

Двамата по-старши принцове могли само да отвърнат, че нищо не разбират, а младият Мохамед целунал бащината си десница и го замолил да забрави досегашните си разочарования, като се наслади на третото блюдо.

— Какво искаш да кажеш, Мохамед? — викнал гневно султанът, изпълнен с негодувание. — Подиграваш ли се със стария си баща? След като жените са приготвили такава отвратителна храна, мислиш ли, че бих се докоснал до стотвеното от една костенурка? Виждам, всички вие сте се наговорили да ме довършите.

Мохамед застанал на колене и се заклел в живота си и в правата вяра, че третото блюдо ще компенсира всички неприятности и че той самият е готов да изяде от него всичко, което не е по вкуса на баща му. Той го убеждавал така пламенно и смирено, че султанът най-накрая направил знак на роба да вдигне третия капак и зачакал със стиснати зъби, като промърморил:

— Да ме пази Аллах!

Ала сякаш духът на кулинарното изкуство се издигнал оттам — такъв божествен аромат се разнесъл от ястието, което костенурката била приготвила. Той разведрил сърцето на стария човек, изпълнил дробовете му, зарадвал обонянието му и върнал загубения му апетит, проявил очите му и изострил зрението му. Султанът се хранил цял час, без да спира, после изпил един чудесен шербет от мускус и разбити белтъци и накрая завършил с няколко оригвания, идващи чак от дълбините на доволния му стомах.

В отлично разположение на духа, той благодарил на Аллах и похвалил готварството на костенурката. Мохамед отвърнал на тези похвали скромно, за да не събуди ревността на братята си.

— Това е само едно от уменията на моята жена, скъпи татко — казал той. — Да даде Аллах един ден тя напълно да заслужи твоето одобрение.

После той помолил султана да позволи на костенурката да поеме напълно грижите за неговото хранене и възхитеният му баща охотно се съгласил на това, при което за няколко седмици здравето и зрението му напълно се възстановили.

В чест на изцелението си султанът обявил голям празник и заповядал на тримата си сина да присъстват с жените си. Веднага двете по-големи принцеси започнали да се приготвят, за да се появят както подобава пред свекъра си и да получат одобрението му.

Голямата костенурка също обмисляла как да подобри репутацията на мъжа си пред хората, като се появи с красива свита и елегантно облекло.

Първата ѝ работа била да изпрати вярната си прислужница при жената на Али с молба да ѝ заеме голямата гъска от двора си, за да може костенурката да я използва като подходящ кон, с който да отиде на празненството. Принцесата отказала толкова решително, че добрата костенурка паднала по гръб от смях, когато ѝ донесли отговора.

След това тя изпратила да заемат от втората принцеса големия ѝ козел за същата цел и когато получила втори, много по-груб отказ, костенурката била обхваната от такова неистово веселие, каквото никога не ѝ се било случвало преди.

Дошъл часът на празненството и жените от свитата на старата султанка се подредили пред външната врата на харема, за да посрещнат трите царствени невесты. Докато чакали, срещу тях се задал

облак прах и когато се разнесъл, видели една гигантска гъска, която препускала напред със скоростта на вятъра, като се поклащала, мятала крака наляво и надясно, пляскала с криле и носела първата принцеса на страната, вкопчена в шията ѝ и примряла от ужас. Почти веднага след това един козел, който се изправял на задните си крака и диво вресял, пристигнал също пред входа, носейки на гърба си втората принцеса, цялата покрита с прах и нечистотии. Султанът и жена му били много оскърбени от това двойно излагане и той извикал:

— Като че ли не им стигаше да ме задушат и отровят — искат и да ме направят за смях пред хората!

Жената на султана приела студено двете жени и неудобното мълчание било нарушено едва при пристигането на третата принцеса. Султанът и жена му били изпълнени с мрачно предчувствие и си казали един на друг:

— О, всемогъщи Аллах! Щом като две човешки същества можаха така да се изложат, какво ли можем да очакваме от една костенурка?

Като си говорели така, те зачакали със затаен дъх какво ще се случи.

Задала се първата редица вестители, обявяващи пристигането на жената на принц Мохамед, и веднага след тях идели четирима напети кочияши, облечени в брокат и богати туники с дълги ръкави, които предвождали паланкина^[1]. Той бил покрит с ярко оцветени коприни и чернокожите мъже, които го носели, го оставили долу до стълбището. Една непозната принцеса, нагиздена великолепно, слязла от него и жените, които си помислили, че е придворна дама, зачакали да слезе и костенурката. Но когато паланкинът бил отнесен и единствено това прекрасно видение заизкачвало стълбите, те я разпознали като невестата на Мохамед и я приели с почести и възхищение. Сърцето на султана възликувало, като видял нейното изящество и благородство, очарователни маниери и хармонични движения.

Султанът веднага поканил синовете си и жените им да седнат до него и султанката и когато заели местата си, ястията били поднесени.

Първото ястие било, както обикновено, от огромно количество ориз, задушен в масло. Преди някой да успее да си гребне от него, прекрасната принцеса повдигнала съда и изсипала цялото му съдържание върху косата си. Мигновено всяко зрънце ориз се

превърнало в перла, перлите се плъзнали надолу по дългите ѝ кичури коса и с тих звън се стекли на пода като блестящ водопад.

Преди някой да се е съвзел от това възхитително чудо, тя вдигнала един голям супник, пълен с гъста зелена супа, и изляла съдържанието му върху главата си по същия начин. Зелената супа се превърнала на струи от смарагди в косите ѝ, които рукнали около нея подобно зелени дъждовни капки и смесили морските си багри с перлите на пода.

По време на възхитеното объркване, което последвало, слугите донесли още ориз и зелена супа, за да се хранят гостите, и сега двете по-големи принцеси, които били прежълтели от завист, решили да не останат по-назад. Най-голямата грабнала съда с ориз, а втората супника със зелена супа и двете изсипали съдържанието им върху главите си. Но оризът си останал ориз в косата на първата и ужасно я оцапал с масло, а супата си останала супа и се стекла на лепкави струи по косата, лицето и дрехите на втората, досуц като кравешка помия.

Султанът бил възмутен от тези инциденти и заповядал на двете си по-големи снахи да напуснат празненството, като обявил, че не иска повече нито да ги вижда, нито да ги чува, нито да им търпи миризмата. И така, ядосаните им мъже ги отвели и можете да си представите, как носовете на четиримата увиснали почти до земята.

Когато принц Мохамед и неговата принцеса вълшебница останали сами със султана, той ги прегърнал и ги притиснал до сърцето си с думите:

— Само вие сте мои деца!

Той написал завещание, с което оставял трона на най-малкия си син и като свикал емирите и везирите, съобщил им намерението си. После казал на двамата млади:

— Искам завинаги да останете да живеете с мен в двореца.

— Слушаме и се подчиняваме — отговорили те. — Желанието на нашия баща е закон за нас.

За да не се изкуши някога отново да приеме образа на костенурка и така да засегне чувствата на стария султан, принцесата наредила на прислужницата си да донесе голямата самотна коруба, която била оставила вкъщи този ден, и като я донесли, изгорила я без съжаление. Оттогава завинаги запазила истинския си прекрасен образ. Слава на Аллах, който ѝ дал такава голяма хубост, за чудо и приказ!

Всевишният изсипал благословията си върху тях двамата и ги дарил с многобройна челяд.

Илюстрация: Х. Дж. Форд (The Olive Fairy Book. Andrew Lang, editor. Henry Justice Ford, illustrator. London: Longmans, Green & Co., 1907)

[1] Паланкин — средство за придвижване на високопоставените особи във вид на покрита носилка, кресло или кабина, което било носено върху раменете на няколко души. — Б.пр. ↑

Издание:

Заглавие: Приказки и басни от цял свят

Преводач: Анатолий Буковски; Лина Бакалова; Надежда Накова

Година на превод: 2007; 2016

Език, от който е преведено: английски; руски

Издание: Второ преработено и допълнено

Издател: Читанка

Година на издаване: 2020

Тип: сборник

Редактор: Лина Бакалова

Художник на илюстрациите: Алфред Уолтър Бейс; Валерий Каррик; Джон Бауър; Иван Билибин; Майло Уинтър; Н. В. Денисов; С. Малер; Уолтър Крейн; Х. Дж. Форд

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/11681>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.